

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Miloš Havel

Nakládání s účtem

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Petr Liška LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 5.6.2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 479 znaků včetně mezer.

Miloš Havel

V Praze dne 5.6.2024

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu své diplomové práce doc. JUDr. Petru Liškovi, LL.M., Ph.D. za konzultace a cenné rady při zpracování této práce.

Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům Miloši Havlovi a Vlastě Havlové a své partnerce Simoně Tomkové za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1 Účet.....	3
1.1 Definice účtu	4
1.2 Vlastnictví peněžních prostředků na účtu	5
1.3 Současná právní úprava v občanském zákoníku a druhy účtů	7
1.4 Rozlišení mezi platebním účtem a jiným než platebním účtem.....	7
1.5 Vkladní knížka	11
1.6 Obsah závazku ze smlouvy o účtu a smluvní strany	13
1.7 Účet jako věc	14
2 Nakládání s účtem.....	17
2.1 Dispozice s pohledávkou vázící se k účtu	18
2.2 Nakládání s účtem – účet pro více osob	21
2.2.1 Pohledávka jako věc a nakládání s účtem pro více osob.....	23
2.2.2 Aplikace ustanovení o správě společné věci	26
2.2.3 Zmocnění k nakládání s účtem	28
2.3 Smrt majitele účtu	28
2.4 Zánik závazku ze smlouvy o účtu	32
2.4.1 Výpověď závazku z rámcové smlouvy – platební účet.....	34
2.4.2 Výpověď závazku ze smlouvy o účtu – jiný než platební účet	38
3 Nakládání s peněžními prostředky na účtu	41
3.1 Zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu	42
3.1.1 Postavení zmocněnce – bezdůvodné obohacení.....	45
3.2 Nakládání s peněžními prostředky – vkladní knížka.....	47
3.2.1 Důkazní břemeno – výše peněžních prostředků.....	50
3.3 Společné jmění manželů a nakládání s peněžními prostředky na účtu	51
3.3.1 Varianty nabytí možnosti nakládat s peněžními prostředky.....	53
3.3.2 Řešení rozporu v právní úpravě účtu a společného jmění.....	54
3.3.3 Ochrana manžela – účet a společné jmění.....	56
Závěr.....	60
Seznam zkratk	62
Seznam použitých zdrojů	63
Abstrakt	68
Abstract	69

Úvod

Každodenní fungování společnosti v sobě zahrnuje nutnost, ať už fyzických či právnických osob, vstupovat do smluvních vztahů s jinými subjekty práva. Mnohdy dochází v rámci vypořádání práv a povinností z takových smluvních vztahů k transferu určité majtkové hodnoty v podobě peněžních prostředků, navíc své naakumulované finanční prostředky chtějí jednotlivé subjekty evidovat a hospodařit s nimi, či je dále zhodnocovat, a to přehledně, transparentně a jednoduše. To vše je dnes snadno možné skrze institut nazvaný účet. Masovost využití tohoto institutu může mimo jiné doložit statistika největší banky v České republice co do počtu svých klientů. Z výroční zprávy České spořitelny, a.s. za rok 2023 vyplývá, že tato banka vedla přes 3 miliony tzv. osobních účtů fyzickým osobám. To by nebylo možné bez toho, aniž by právní řád neupravoval pravidla pro smluvní vztahy týkající se účtu, bez kterých si lze jen těžko představit chod ekonomiky státu založené na pohybu kapitálu a tržních mechanismech. Právní jednání regulovaná právním řádem a související s účtem tak budou hlavním tématem této práce.

Nejen že tato pravidla mají svoje historické základy, ale doznala změn mimo jiné v souvislosti s přijetím nového občanskoprávního kodexu účinného od roku 2014, ale také v souvislosti s harmonizací evropských právních úprav skrze zákonodárnou iniciativu Evropské unie, kam je možné zařadit především úpravu směrnice PSD2.

Právě s ohledem na výše uvedené bude předmětem zkoumání práce popis a následná analýza účinné právní úpravy účtu s hlavním zaměřením na téma nakládání s účtem a s tím propojené téma nakládání s peněžními prostředky na účtu. Pro provedení takové analýzy je nezbytné, aby byla v první části práce vymezena podstata účtu jako takového, popsána systematika právní úpravy účtu a specifické pojetí účtu jako věci. Druhá a stěžejní část práce bude plně zaměřena na téma nakládání s účtem, přičemž plynule navazuje na první část práce, na jejíchž základech budou zkoumány především dílčí aspekty problematiky nakládání s účtem, na kterých nepanuje v odborné literatuře shoda a které činí problémy i v praxi. Mezi tyto oblasti patří především téma věcněprávního aspektu pohledávky, případ účtu pro více osob, zmocnění k nakládání s účtem a specifika zániku závazku ze smlouvy o účtu. Obdobně je i třetí a zároveň poslední část práce soustředěna na oblasti střetu názorů tentokrát v případě problematiky nakládání s peněžními prostředky na účtu, které jsou nejen předmětem diskuze v odborných kruzích, ale mají i důležité dopady pro adresáty právních norem při jejich jednání. Pozornost zde bude především zaměřena na oblast zmocnění k nakládání s peněžními prostředky a s tím související problematika bezdůvodného obohacení disponenta a dopady do oblasti společného

jmění manželů, přičemž by tato část práce měla reflektovat východiska učiněná v předchozích částech práce a aplikovat je na jednání spočívající v nakládání s peněžními prostředky na účtu.

Pro řádné provedení analýzy zkoumaného tématu, následné zhodnocení právní úpravy a pro snahu o vlastní zaujmutí stanoviska ke sporným otázkám právní úpravy, bude nezbytné jako další prameny práva využít také judikaturu soudů a dostupné materiály především v podobě obchodních podmínek bank. Veškeré prameny budou poté zkoumány za pomoci jazykové, systematické, historické i teleologické metody výkladu právních norem, s přihlédnutím k praktickému užívání předmětných právních norem, přičemž výsledkem by mělo být vlastní zhodnocení dané právní úpravy s nastíněnými možnostmi řešení dílčích sporných aspektů zkoumané problematiky, to vše s ohledem na potřeby praxe.

1 Účet

Hlavním tématem této práce bude institut účtu a především nakládání s účtem a peněžními prostředky na účtu. S pojmem účet úzce souvisí i institut bank, které začaly využívat účty ke svému obchodnímu záležitosti. Prvopočátky účtů sahají až do starověké Babylónie, odkud se využívání účtů rozšířilo do Itálie a později dále do zbytku Evropy, kde s příchodem novověku nastává rozmach bankovních služeb a vznikají bankovní domy. Důvodem, proč si především obchodníci u bank začali otevírat účty, byla možnost snazšího uzavírání obchodů a jejich následná realizace. Jednotlivé transakce se zapisovaly na účet a obchodníci vystupovali v roli věřitele a dlužníka.¹

V návaznosti na toto pojetí chápal profesor obchodního práva Karel Hermann-Otavský podstatu účtu především v tom, že vzniká úmluva osob, mezi kterými je obchodní vztah (ať už mezi bankou a klientem, mezi kupci, ale i mezi nekupci) a tyto osoby mají vzájemné pohledávky, resp. dluhy. Tyto pohledávky nebudou plněny jednotlivě ale až k určitému okamžiku, kdy se vzájemně zúčtují pohledávky a stanoví konečný zůstatek a určí tzv. saldo, tedy saldo vzájemných pohledávek, kdy stanovení vzájemného salda považuje Hermann-Otavský za uznání nebo za novaci.² Toto pojetí vyplývá ze znění článku 291 zákona č. 1/1863 ř. z., všeobecný obchodní zákoník.

Při vymezení podstaty účtu vychází literatura v oblasti common law ze soudního sporu Joachimson v. Swiss Bank Corporation z roku 1921. Na základě soudního rozhodnutí ve výše uvedené věci, lze bankovní účet chápat jako smlouvu o úvěru, kdy klient je v postavení věřitele a bankéř v postavení dlužníka.³ Geva dále uvádí, že v případě účtu jsou peněžní prostředky poskytnuty klientem bance, a to proti povinnosti banky tyto peněžní prostředky na žádost klienta vrátit, což odpovídá pojetí bankovního účtu jako smlouvy o úvěru.⁴ Toto pojetí bude následně důležité pro řešení problematiky vlastnictví peněžních prostředků na účtu.

Další pojetí a snahu o vymezení podstaty účtu předkládá Pelikánová, která chápe smlouvu o účtu jako „*rámcovou smlouvu o poskytování bankovních služeb. Závazek banky z této smlouvy je tedy poměrně složitý a komplikovaný a funkcí dílčích realizačních smluv mají*

¹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 15-16.

² PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl §566 – 775*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-720-1175-8, str. 520-521.

³ CHITTY, Joseph; BEALE, Hugh G. *Chitty on contracts, Volume II Specific Contracts*. London: Sweet and Maxwell. Thomson Reuters. 33. vydání. 2018. ISBN: 9780414065123, str. 411.

⁴ GEVA Benjamin. *Bank collections and payment transactions: comparative study of legal aspects*. Oxford: Oxford University Press. 2001. ISBN: 0-19-829853-6, str. 61.

jednotlivé příkazy a jejich provádění (spojené s akceptací) bankou.“⁵ Takovéto pojetí však není příliš přesné a neodpovídá současné právní úpravě účtu, která sice v případě platebního účtu hovoří o rámcové smlouvě o platebních službách, avšak tato smlouva není ve své podstatě rámcovou smlouvou. Rámcová smlouva je jakýmsi právním rámcem pro další neurčitý počet realizačních smluv, které mezi sebou smluvní strany v budoucnu uzavírají. To však není případ rámcové smlouvy o platebních službách, na jejímž základě jsou prováděny platební transakce ve smlouvě předem neurčené, a to na základě platebních příkazů, které však nemají povahu další tedy realizační smlouvy, protože jsou jednostranně adresovaným právním jednáním provedeným vůči poskytovateli platebních služeb.⁶ V daném případě jde tak o realizaci práv a povinností dohodnutých a vyplývajících ze samotné smlouvy o poskytování platebních služeb a detailně upravených zákonem č. 370/2017 Sb. zákon o platebním styku (dále jen „zákon o platebním styku event. „ZPIStk“), nelze proto uvažovat nad možností považovat jednotlivé příkazy za konkludentně uzavírané příkazní smlouvy.⁷ Taková úvaha je založena na příliš extenzivním výkladu využití příkazní smlouvy, právě s ohledem na speciální právní úpravu v zákoně o platebním styku.

1.1 Definice účtu

Jelikož je účet hlavním tématem této práce, bude pro další zkoumání právní úpravy týkající se tématu nakládání s účtem nezbytné tento pojem vymezit. Pojem účet není v současné době českou právní úpravou definován a nedefinovala jej ani předcházející úprava zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník (dále jen „obchodní zákoník“). Jako východisko tak musí posloužit vymezení doktrinální, které vychází z již výše nastíněné problematiky zabývající se samotnou podstatou účtu.

Liška definuje účet jako „*způsob evidence pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet, a způsob evidence dluhu toho, kdo vede účet, vůči majiteli účtu*“⁸ (lze si představit i situaci, kdy výsledkem této evidence bude naopak dluh majitele účtu a pohledávka toho, kdo vede účet, bude tak evidován tzv. záporný neboli debetní zůstatek).⁹ Obdobnou definicí účtu dále nabízí

⁵ PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl §566 – 775*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-720-1175-8, str. 522.

⁶ PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Rámcové smlouvy po rekodifikaci*. Online. Obchodněprávní revue. 2016, roč. 2016, č. 9, s. 247-253. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7hfpngxzsgq3q&groupIndex=1&rowIndex=0>. [cit. 2023-12-13].

⁷ Tamtéž.

⁸ LIŠKA, Petr. *Právní úprava účtu v novém občanském zákoníku*. Online. Právní rozhledy. 2013, roč. 2013, č. 11, s. 401-405. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrnpxa4s7geyv6427gqydc&groupIndex=5&rowIndex=0>. [cit. 2023-12-13].

⁹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 25.

i Jindřichová, která navíc uvádí, že jde i o evidenci přijatých a odchozích peněžních prostředků, tedy evidenci provedených transakcí.¹⁰

Slovenská doktrína hovoří v souvislosti s definicí účtu také o evidenci či dokonce o počítačovém souboru záznamů o uskutečněných pohybech peněžních prostředků.¹¹ Lze tedy uzavřít, že snahy o definici účtu dochází ke stejnému závěru, který v účtu vidí jistý druh evidence, navíc v dnešní době vedené elektronickými prostředky, které umožňují okamžitou a snadnou možnost kontroly této evidence nejen ze strany toho, kdo vede účet, ale především ze strany majitele účtu.¹² Možnost využívat tzv. internetové bankovníctví činí evidenci, tedy vlastně účet, pro jeho majitele dostupný téměř kdykoliv a s minimálními náklady.

1.2 Vlastnictví peněžních prostředků na účtu

Z předchozí kapitoly vyplývá, že účet lze definovat jako evidenci pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet. Znamená to tedy, že majitel účtu je vlastníkem pohledávky vůči tomu, kdo vede účet, která spočívá v oprávnění majitele účtu, aby na základě jeho příkazů byly provedeny platby z prostředků na účtu, kdy tato pohledávka odpovídá výši peněžních prostředků uložených na účtu, bez ohledu na to, či peněžních prostředky byly na účet vloženy. Vlastníkem peněžních prostředků vložných nebo poukázaných na účet je ten, kdo vede účet.¹³

Na tomto závěru se shoduje jak odborná literatura,¹⁴ tak konstantní judikatura Nejvyššího soudu.¹⁵ Podrobný rozbor dané problematiky vyslovil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2155/2008, kde mimo jiné uvádí, že peníze uložené na účtu nejsou identifikovatelné jednotlivě, a tudíž jde o věc určenou druhově. Peněžní prostředky na účtech v bance nelze odlišit a rozeznat od prostředků vložných jinými klienty, jelikož splývají v peněžní mase, kterou banka vlastní, a tudíž není možné, aby majitel účtu mohl vlastnit peněžní prostředky na jeho účtu.

¹⁰ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 9.

¹¹ MAMOJKA, Mojmir. a kolektiv. *Obchodný zákoník: Velký komentár (2. zväzok § 261 - § 775)*. Slovensko: EUROKÓDEX, 2016. ISBN 978-80-8155-067-6, str. 565.

¹² O smluvních stranách smlouvy o účtu je blíže pojednáno v kapitole 1.6.

¹³ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2662. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdm nrs>. [cit. 2024-12-14].

¹⁴ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 22, shodně JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 14.

¹⁵ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.5.2010, sp. zn. 29 Cdo 2155/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 Cdo 4227/2009-I.

Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích vycházel z výše uvedené konstrukce již za účinnosti obchodního zákoníku a setrval u svého právního názoru i po přijetí zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) a v něm uvedené úpravy účtu. V rozsudku ze dne 22. 9. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1036/2020 Nejvyšší soud uvádí, s odkazem na značnou podobnost příslušných ustanovení, že není důvod odchýlit se od právního názoru na otázku vlastnictví peněžních prostředků na účtu, který byl judikován v době účinnosti obchodního zákoníku ani za účinnosti občanského zákoníku.

Ke stejným závěrům o vlastnictví peněžních prostředků na účtu směřovalo rozhodování soudů již v první polovině 19. století ve Velké Británii,¹⁶ když vše nakonec roku 1848 potvrdila Sněmovna lordů v rozsudku ve věci *Foley vs Hill* (1848) 2 HLC 28, kde bylo konstatováno, že v okamžiku vložení peněžních prostředků na účet se tyto prostředky stávají penězi bankéře, který je v postavení dlužníka. Bankéř může s penězi naložit dle svého uvážení, ale je povinen vrátit částku odpovídající částce u něj uložené, a to na žádost klienta.¹⁷ Výše uvedené závěry tak nejsou použitelné pouze v případě českého práva, ale lze obecně říci, že i ostatní jurisdikce využívají shodných poznatků.¹⁸

Mohlo by se tedy zdát, že v otázce vlastnictví peněžních prostředků na účtu je situace natolik jasná a bez rozporu, že se jí není třeba příliš věnovat. Poskytuje však základní východisko pro další zkoumání účtu, a to především v otázkách pojetí účtu jako věci a v případě postoupení pohledávky, která se váže k účtu. Těmto tématům bude věnována pozornost i v dalších částech práce. Dále je třeba poukázat na to, že i přes ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu se v rozhodovací praxi nižších soudů stále objevují případy zjevného nepochopení výše uvedené problematiky. Jako příklad může posloužit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3320/2020, ve kterém byl Nejvyšší soud konfrontován se závěry nižších soudů o zásahu žalované do vlastnického práva žalobkyně k peněžním prostředkům na účtu, a nikoliv o zásahu do práva žalované v podobě pohledávky, která se váže k účtu, což je ve zjevném rozporu s právním názorem vysloveným výše.

¹⁶ BAXENDALE Toby. *What is the Legal Relationship Between the Banker and his Customer?* Online. The Cobden Centre. 2010. Dostupné z: <http://www.cobdencentre.org/2010/09/the-legal-relationship-between-the-banker-and-his-customer/>. [cit. 2024-12-14].

¹⁷ GEVA Benjamin. *Bank collections and payment transactions: comparative study of legal aspects*. Oxford : Oxford University Press, 2001. ISBN: 0-19-829853-6, str. 74-75.

¹⁸ GEVA Benjamin. *Bank collections and payment transactions: comparative study of legal aspects*. Oxford : Oxford University Press, 2001. ISBN: 0-19-829853-6, str. 61.

1.3 Současná právní úprava v občanském zákoníku a druhy účtů

Právní úprava závazků ze smlouvy o účtu je obsažena v části čtvrté, hlavě druhé, dílu 11, oddílu 1 (§ 2662 až § 2679) občanského zákoníku, který nese název Účet. Oddíl 1 dále obsahuje čtyři pododdíly. V pododdílu 1 jsou obsažena obecná ustanovení, která jsou společná pro všechny typy účtů, v pododdílu 2 je stanovena úprava platebního účtu, v pododdílu 3 je úprava jiného než platebního účtu a obsahem pododdíl 4 je právní úprava vkladní knížky. Právní úprava účtu v občanském zákoníku navazuje na právní regulaci smlouvy o běžném účtu a smlouvy o vkladovém účtu, kterou obsahoval obchodní zákoník a na úpravu vkladů obsaženou v zákoně č. 40/1964 Sb. občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník 1964“), nepřebírá však její koncepci dělení typů účtů a v případě vkladní knížky došlo k zásadnějším změnám.¹⁹

Na rozdíl od předcházející právní úpravy občanský zákoník slučuje rozdělenou právní úpravu do jednoho oddílu s názvem Účet a dále nerozlišuje mezi smlouvou o běžném účtu a smlouvou o vkladovém účtu.²⁰ Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že rozlišování mezi smlouvou o běžném a vkladovém účtu ztratilo z velké části své původní opodstatnění a že smlouva o vkladovém účtu je pouze určitou modifikací smlouvy o běžném účtu. Občanský zákoník tedy upravuje obecný smluvní typ smlouvy o účtu.²¹

Koncepce, kterou zvolil občanský zákoník, spočívá v rozlišování mezi platebním účtem, jiným než platebním účtem a vkladní knížkou, respektive účtem potvrzeným vkladní knížkou. V následujících třech kapitolách bude postupně rozebráno vymezení výše uvedených typů účtů, poukázáno na problémy spojené s členěním, které občanský zákoník přináší a následně řešena problematika obsahu závazku ze smlouvy o účtu a vymezení smluvních stran.

1.4 Rozlišení mezi platebním účtem a jiným než platebním účtem

Jak již bylo uvedeno výše, občanský zákoník rozlišuje mezi platebním účtem a jiným než platebním účtem, přičemž sám nevymezuje tyto pojmy a ani neupravuje platební účet, když ustanovení § 2669 občanského zákoníku pouze odkazuje na jiný zákon. Tímto zákonem je zákon č. 370/2017 Sb. Zákon o platebním styku.²² Znamená to tedy, že na platební účet se

¹⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1184.

²⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 94.

²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, k §2662 až § 2679.

²² LIŠKA, Petr; MAREK, Karel; JANKŮ, Martin; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan et al. *Obchodní závazky: komentář*. Meritum (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-123-0, str. 351.

použije obecná úprava účtu obsažená v § 2662 až § 2668 občanského zákoníku a úprava obsažená v zákoně o platebním styku, který nahradil předchozí zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku a jehož prostřednictvím došlo k transpozici směrnice PSD 2. Zákon o platebním styku definuje v § 2 odst. 1 písm. b) platební účet jako účet, který slouží k provádění platebních transakcí. Těmito platebními transakcemi je třeba podle § 2 odst. 1 písm. a) ZPlStk rozumět vložení peněžních prostředků na platební účet, výběr peněžních prostředků z platebního účtu nebo převod peněžních prostředků vyjma případů, kdy platební transakce nemá povahu platební služby ve smyslu § 3 odst. 3 ZPlStk,²³ tedy například při platbě prováděné prostřednictvím šeků či směnec. V takovém případě se na takové platební transakce užije úprava jiného než platebního účtu obsažená v občanském zákoníku, a nikoliv úprava zákona o platebním styku.²⁴

Při zřízení platebního účtu, je nezbytné uzavřít smlouvu o účtu. O podstatných náležitostech této smlouvy bude pojednáno v následující kapitole této práce.²⁵ Přesto je však na tomto místě nutné konstatovat, že smlouvou o účtu se ten, kdo vede účet, zavazuje zřídit od určité doby v určité měně účet pro jeho majitele, umožnit vložení hotovosti na účet nebo výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků z účtu či na účet.²⁶ Ve vztahu k platebnímu účtu však hraje roli i tzv. rámcová smlouva o platebních službách upravená v zákoně o platebním styku.²⁷ Rámcovou smlouvou o platebních službách se poskytovatel platebních služeb zavazuje uživateli platebních služeb pro něho provádět alespoň platební transakce ve smlouvě jednotlivě neurčené.

Z výše uvedeného vyplývá, že rámcová smlouva o platebních službách v sobě může zahrnovat a v praxi i pravidelně zahrnuje smlouvu o platebním účtu, jelikož vymezení podstatných náležitostí obou smluv je totožné, přičemž smlouvou o účtu se navíc oproti rámcové smlouvě o platebních službách zavazuje ten, kdo vede účet právě k tomuto vedení účtu. Smlouva o platebním účtu tedy musí být vždy součástí rámcové smlouvy o platebních službách, naopak to ovšem neplatí a je možné smluvit rámcovou smlouvu o platebních službách, která nebude obsahovat podmínky vedení platebního účtu. Jak bylo uvedeno výše, v praxi dochází k tomu, že rámcová smlouva o platebních službách v sobě obsahuje smlouvu

²³ ŠVESTKA, Jirí; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2669. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_190862. [cit. 2024-01-04].

²⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1194.

²⁵ Kapitola 1.6.

²⁶ Ustanovení § 2662 občanského zákoníku.

²⁷ Ustanovení § 127 a následující ZPlStk.

o platebním účtu.²⁸ V podstatě shodné vymezení podstatných náležitostí smlouvy o účtu a definičních znaků platebního účtu přináší problémy při rozlišování mezi platebním účtem a jiným než platebním účtem, o čemž bude pojednáno níže.

Jiný než platební účet, jehož úprava je obsažena v § 2670 až § 2675 občanského zákoníku, není definován v žádném právním předpisu. Budeme-li vycházet z definice platebního účtu obsažené v zákoně o platebním styku lze a contrario dovést, že jiný než platební účet je účet, který neslouží k provádění platebních transakcí.²⁹ Pokud bychom doslovně přijali tuto variantu výkladu rozlišování mezi platebním a jiným než platebním účtem mohlo by to vést k absurdním závěrům, na což opakovaně upozorňuje Liška, který uvádí, že „vzhledem k vymezení obsahu závazku z účtu obsaženém v § 2662 obč. zák. přetrvávají určité definiční problémy s členěním účtů na účty platební a účty jiné než platební. Pokud ve smlouvě o účtu budou sjednány náležitosti požadované § 2662 obč. zák., bude účet splňovat definiční znaky platebního účtu. Pokud smlouva nebude obsahovat náležitosti stanovené v § 2662 obč. zák., nebude smlouvu možné považovat za smlouvu o účtu.“³⁰

Jako kritérium pro rozlišení platebního účtu a jiného než platebního účtu tedy bude nutné užít funkčně účelové hledisko jednotlivých typů účtu.³¹ Tento přístup zvolila i Evropská Komise ve svých souhrnně vydaných odpovědích na otázky týkající se Směrnice PSD, ze kterých vyplývá, že za platební účty lze považovat tzv. běžné účty a ty spořicí účty, u kterých může majitel účtu vkládat nebo vybírat peněžní prostředky bez jakýchkoliv dalších zásahů nebo souhlasu poskytovatele platebních služeb, tedy aniž by musel podepisovat novou smlouvu o každé nové transakci nebo v případě, že je omezen v možnosti nakládat s peněžními prostředky pod hrozbou sankce.³²

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že mezi jiné než platební účty můžeme řadit účty stavebního spoření, účty s výpovědní dobou (tzv. termínované vklady) nebo účty,

²⁸ LIŠKA, Petr; MAREK, Karel; JANKŮ, Martin; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan et al. *Obchodní závazky: komentář*. Meritum (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-123-0, str. 353-354, shodně LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 105.

²⁹ LIŠKA, Petr; MAREK, Karel; JANKŮ, Martin; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan et al. *Obchodní závazky: komentář*. Meritum (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-123-0, str. 372.

³⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 104.

³¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).*: *Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1193.

³² EUROPEAN COMMISSION. *Your questions on PSD Payment Services Directive 2007/64/EC Questions and answers*. Q 25, Q 150, Q 262. Dostupné z: https://ec.europa.eu/internal_market/payments/framework/_redirect.htm?lang=en. [cit. 2024-01-04].

kteří si mezi sebou vedou poskytovatelé platebních služeb³³ a Jindřichová uvádí jako další příklady úvěrové či hypoteční účty.³⁴ Mezi jiné než platební účty je dále možné řadit i spořicí účty, u kterých je však situace složitější. Mohou totiž za určitých podmínek spadat i do kategorie platebních účtů.

K problematice vymezení typů účtů, a to konkrétně účtů spořicích se vyjádřil i Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 4. 10. 2018, ve věci C-191/17, který se musel zabývat otázkou, zda online spořicí účty nabízené ING-DiBa Direktbank Austria mohou být kvalifikovány jako platební účty ve smyslu Směrnice PSD. Soudní dvůr Evropské unie využil při své argumentaci bod 12 odůvodnění Směrnice o platebních účtech,³⁵ který uvádí, že spořicí účty jsou vyňaty z působnosti této směrnice, jelikož nepředstavují platební účty, ledaže mohou být používány k provádění každodenních platebních transakcí. Znamená to tedy, že samotné označení účtu jako účtu spořicího nepostačí k závěru, že daný účet není platebním účtem. Jako další pomocný ukazatel pro klasifikaci účtu využil Soudní dvůr Evropské unie možnost provádět z účtu platební transakce ve prospěch třetí strany nebo být příjemcem takových transakcí od třetí strany, což opřel o znění čl. 1 odst. 6 Směrnice o platebních účtech. V takovém případě, kdy účet z něhož takové platební transakce nemohou být prováděny přímo, což byl případ i výše uvedených online spořicích účtů, avšak k jejichž uskutečnění je nezbytné využít zprostředkovacího běžného účtu, tedy nelze považovat za platební účet ve smyslu Směrnice o platebních účtech, a v důsledku toho ani ve smyslu Směrnice PSD.

Z výše nastíněné situace vyplývá, že využití funkčně účelového hlediska při rozlišování mezi typy účtů nemá pevné hranice a správné posouzení a rozlišování mezi typy účtů může být v praxi obtížné. Mohou nastat situace, kdy především u spořicích účtů nemusí být jasné, zda splňují definiční znaky platebního účtu či nikoliv, jak je nastíněno ve výše uvedeném případě. Ten, kdo vede účet poté v důsledku toho nemusí být schopen podřadit nabízený produkt pod správný typ účtu a aplikovat tak na něj správnou zákonnou úpravu.

Jako jiné zákonné rozlišovací kritérium by v návaznosti na výše uvedený rozsudek Soudního dvora Evropské unie mohlo posloužit určení, že specifickým znakem jiného než

³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, k §2662 až § 2679.

³⁴ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 4.

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky.

platebního účtu je nemožnost přímého provedení platební transakce ve prospěch třetí strany. Provedení platební transakce by bylo možná pouze na jiný „vlastní“ platební účet.

1.5 Vkladní knížka

Ačkoliv zákonodárce užil pro název pododdílu 4 pojmenování vkladní knížka, nelze pojem vkladní knížka ztotožňovat s pojmem účet, i když se v praxi pojem vkladní knížka využívá právě ve smyslu synonyma k pojmu účet, k němuž byla vystavena vkladní knížka. Z tohoto důvodu bude i v této práci užíván termín vkladní knížka nejen pro pojmenování samotné vkladní knížky, ale i pro pojmenování účtu, k němuž byla vkladní knížka vystavena.

Úprava tohoto speciálního typu účtu, který se dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku liší od ostatních typů účtů pouze způsobem nakládání s peněžními prostředky a způsobem provádění záznamů o provedených transakcích,³⁶ je obsažena v § 2676 až § 2679 občanského zákoníku, přičemž se na vkladní knížku uplatní také obecná ustanovení § 2662 až § 2668 občanského zákoníku. Skutečnost, že se na úpravu vkladní knížky použijí i tato obecná ustanovení, znamená, že na rozdíl od předchozí právní úpravy v občanském zákoníku 1964 již nemá vkladní knížka povahu reálného kontraktu a jedná se tedy o kontrakt konsenzuální.³⁷

Závazek ze smlouvy o účtu v případě vkladní knížky tudíž vzniká již samotným sjednáním smlouvy, tedy shodou na obsahu smlouvy a samotné složení vkladu a potvrzení vkladu vkladní knížkou není pro vznik závazku rozhodující. V praxi však zpravidla uzavření smlouvy o účtu splývá s okamžikem složení hotovostního vkladu, jeho přijetím a vystavením vkladní knížky, které se může odehrát v rámci jedné návštěvy na pobočce banky.³⁸

Dle bodu 6 obchodních podmínek pro vkladní knížky a dětské vkladní knížky vydaných ČSOB vzniká smluvní vztah žádostí o založení vkladní knížky a složením prvního vkladu v hotovosti.³⁹ Aby bylo možné toto ustanovení obchodních podmínek pokládat za neodporující zákonu, je nutné využít výkladu o skutečné praxi uzavírání smluv uvedeném v předcházejícím odstavci a o splývání jednotlivých jednání. V opačném případě by toto ustanovení obchodních podmínek mohlo být vykládáno tak, že nadále zachovává předchozí zákonnou koncepci

³⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, k §2662 až § 2679.

³⁷ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2676. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdmnzw>. [cit. 2024-01-25].

³⁸ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 110.

³⁹ ČSOB. *OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO VKLADNÍ KNÍŽKY / VKLADNÍ KNÍŽKY DĚTSKÉ*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>. [cit. 2024-01-25].

spočívající v pojetí vkladní knížky jako reálného kontraktu, což by bylo v rozporu s pojetím uvedeném v občanském zákoníku.

Na základě výše nastíněného terminologického problému, spočívajícího v nepřesném užívání pojmu vkladní knížka, je nutné vysvětlit, co tento pojem znamená. Vkladní knížka má povahu listinného dokumentu, do kterého jsou zaznamenávány údaje o výši peněžních prostředků na účtu. Mimrová hovoří o vkladní knížce jako o pouhém potvrzení výstavce vkladní knížky o existenci a výši vkladu na účtu a dále uvádí, že vkladní knížka není cenným papírem.⁴⁰ Liška k tomu dodává, že vkladní knížka je potvrzením *sui generis*, neboť z § 2677 občanského zákoníku plyne, že bez předložení vkladní knížky nelze s peněžními prostředky na účtu nakládat.⁴¹ Skutečnost, že vkladní knížka není cenným papírem, lze odůvodnit tím, že na rozdíl od cenného papíru jako listiny, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést,⁴² platí u vkladní knížky opačný závěr. Ten vyplývá především z § 2678 občanského zákoníku, dle kterého při ztrátě nebo zničení vkladní knížky vystaví výstavce vkladní knížky na žádost majitele vkladní knížky novou vkladní knížku, která nahrazuje původní vkladní knížku, která pozbývá dnem jejího vystavení platnosti.⁴³ Závěr o tom, že vkladní knížka není cenný papír, potvrzuje i náleží Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2022, sp. zn. IV. ÚS 638/22, ve kterém Ústavní soud, ve vztahu k řešení hodnoty nálezu, řešil, zda může mít nalezená vkladní knížka hodnotu, kterou lze ztotožnit s výší pohledávky na účtu, ke kterému byla tato vkladní knížka vystavena, s tím že neuvažujeme případnou citovou hodnotu vkladní knížky. Ústavní soud použil mimo jiné argumentaci založenou na použití § 2678 občanského zákoníku a dále uvedl, že vkladní knížka má pouze určitou informační hodnotu, protože na základě jejího nálezu bylo provedeno dodatečné projednání pozůstalosti, jehož výsledkem bylo deklarování práva k pohledávce vázící se k účtu.

I když vkladní knížka není svojí formou nakloněná dnešní době, která umožňuje pohodlnou obsluhu finančních produktů prostřednictvím prostředků elektronické komunikace na dálku, zůstává i nadále v portfoliu bankovních produktů dvou největších českých bank, a to České

⁴⁰ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2676. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdmnzw> [cit. 2024-01-26].

⁴¹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 111.

⁴² Ustanovení § 514 občanského zákoníku.

⁴³ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 112-113.

spořitelny a ČSOB. V roce 2020 Česká spořitelna evidovala přibližně jeden milion klientů s účtem, potvrzeným vkladní knížkou.⁴⁴ Proto se i další část této práce mimo jiné zaměří na specifika nakládání s peněžními prostředky na vkladní knížce.

1.6 Obsah závazku ze smlouvy o účtu a smluvní strany

Podstatné náležitosti smlouvy o účtu upravuje § 2662 občanského zákoníku, znamená to, že se jedná o úpravu shodnou pro všechny typy účtů vymezených v předcházejících kapitolách. Smlouvy o účtu mají konsenzuální charakter a závazek toho, kdo vede účet, spočívá ve zřízení účtu od určité doby a v určité měně pro majitele účtu, umožnit vložení hotovosti na účet nebo výběr hotovosti z účtu nebo provádět převody peněžních prostředků z účtu či na účet.⁴⁵ Pro druhou smluvní stranu, to znamená pro majitele účtu, nestanovuje § 2662 občanského zákoníku žádné povinnosti vyplývající ze smlouvy o účtu. Tyto budou především záležet na vzájemné dohodě smluvních stran. Přestože není smlouva o účtu smlouvou úplatnou, může se například jednat o povinnost hradit úplatu za vedení účtu, která však již v dnešní bankovní praxi není tak častá. Typické pro smlouvy o účtu je, že mívají charakter smluv uzavíraných adhezním způsobem, kdy podmínky smlouvy určuje ten, kdo vede účet a potencionální majitel účtu nemá reálnou možnost ovlivnit tyto podmínky. Velice důležitou roli v souvislosti se smlouvou o účtu a jejím uzavíráním hrají obchodní podmínky ve smyslu § 1751 odst. 1 občanského zákoníku, kdy část obsahu smlouvy o účtu lze určit s odkazem na obchodní podmínky, které předkládá ten, kdo vede účet, při uzavírání smlouvy.⁴⁶ Právě tyto obchodní podmínky mohou posloužit jako další důležitý zdroj informací a poznatků pro tuto práci, a to především při poznávání skutečné praxe, jelikož v nich subjekty, které vedou účty určují právní rámec pro veškeré smlouvy o účtu, které uzavírají se svými klienty a aplikují ustanovení zákona v praxi.

Občanský zákoník označuje smluvní strany smlouvy o účtu jako toho, kdo vede účet a jako majitele účtu. V případě označení smluvních stran vkladní knížky jsou strany označeny jako výstavce vkladní knížky a majitel vkladní knížky. Ve své podstatě však nejde o právní posun ve

⁴⁴ ŠPAČKOVÁ, Iva. *Československé úspory ožívají: Spořitelna odhalila vkladní knížky*. Online. Seznam Zprávy. 2020. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ceskoslovenske-uspory-ozivaji-sporitelna-odhalila-vkladni-knizky-125274>. [cit. 2024-01-26].

⁴⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1186.

⁴⁶ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2662. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_183667. [cit. 2024-02-10].

vymezení smluvních stran, jen o zvláštní vymezení smluvních stran se stejným významem jako označení obecné.⁴⁷

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku k pojetí smluvních stran uvádí, že označení smluvních stran by nemělo být závislé na regulaci z hlediska veřejného práva. Mohlo by se tedy zdát, že smlouvu o účtu může mezi sebou uzavřít kdokoliv. Není tomu tak, jelikož veřejnoprávní předpisy podmiňují možnost být tím, kdo vede účet určitými podmínkami. Možnost přijímat vklady⁴⁸ od veřejnosti je podmíněna udělením bankovní licence a v případě spořitelních a úvěrních družstev⁴⁹ je přijímání vkladů od svých vlastních členů podmíněno povolením.⁵⁰ Specifickým případem je Česká národní banka, která vede účty například bankám, úvěrním a spořitelním družstvům, dále vede účty podřízené státní pokladně podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a může vést účty i svým zaměstnancům.⁵¹

Problematika označení a vymezení smluvních stran bude hrát roli i v následující kapitole, která se zabývá pojetím účtu jako věci v právním smyslu.

1.7 Účet jako věc

Pro další zkoumání právní úpravy účtu bude nezbytné vypořádat se s právním názorem, který poukazuje na to, že účet může být také chápán jako věc v právním smyslu, a to v souvislosti s širokým pojetí věci.⁵² Odpověď na otázku, zda lze účet považovat za věc či nikoliv, bude důležitá především v souvislosti s problematikou nakládání s účtem a vymezením, jakým způsobem lze s účtem nakládat a co vše pod tento termín spadá.

Zákonodárce zachoval označení majitel účtu, které převzal z předcházející právní úpravy obchodního zákoníku, za které nebylo pochyb o to, že účet nemůže být věcí, jelikož pojmem věc bylo možné označit pouze hmotný předmět, kterým účet bezesporu není. Současná právní úprava obsažená v občanském zákoníku však vychází ze širokého pojetí věci, když § 489

⁴⁷ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 110.

⁴⁸ Vkladem se dle § 2 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb. zákon o bankách rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu.

⁴⁹ Blíže zákon č. 87/1995 Sb. zákon o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících.

⁵⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 95.

⁵¹ ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Účty – komu může ČNB vést účet – informace pro klienty*. Online. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Ucty-komu-muze-CNB-vest-ucet-informace-pro-klienty/>. [cit. 2024-02-10].

⁵² Možnost takového výkladu nastínil P. Liška v publikaci *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku* např. na str. 24 a dále ho zmiňuje T. Mírová v publikaci PETROV J., VÝTISK, M. a BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Online. 2. vydání (2.aktualizace) v komentáři k § 2662 občanského zákoníku.

občanského zákoníku uvádí, že věci v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Pod pojem věc, lze tedy zařadit jak předměty hmotné tak nehmotné, včetně majetkových práv.⁵³ V důsledku širokého pojetí věci je tak možné mezi věci v právním smyslu řadit i pohledávky jakožto majetková práva.⁵⁴ Jak již bylo uvedeno výše, účet lze definovat jako způsob evidence pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet. Majitel účtu tak má pohledávku, která se váže k účtu. Na tomto závěru se obecně shoduje jak odborná literatura, tak judikatura Nejvyššího soudu.⁵⁵

Na rozdíl od jiných autorů, kteří uvádí, že majitel účtu v právním slova smyslu účet nevlastní a že účet sám o sobě nemá povahu věci v právním smyslu,⁵⁶ Liška zachází ve svých úvahách dál a nastiňuje, že široké pojetí věci umožňuje nahlížet na účet jako na věc v právním smyslu. Uvádí, že účet ve smyslu evidence nelze jako takový vlastnit, avšak materiální esencí účtu je pohledávka, která je evidována na účtu k určitému okamžiku a právě prostřednictvím této pohledávky lze pohlížet na účet jako na věc v právním smyslu.⁵⁷ Další argument je poté možné spatřit v § 2663 občanského zákoníku, a to v podobě nedefinování pojmu nakládání s účtem, z čehož je možné usuzovat, že zákonodárce mohl účet považovat za věc v právním smyslu a v návaznosti na to, by tak bylo nezbytné aplikovat některá ustanovení o věcech a nakládání s věcmi i na účet.⁵⁸

V důsledku této teze dochází ke splnutí pohledávky, která se váže k účtu, s účtem jako evidencí této pohledávky v jedno, což je vcelku extenzivní pojetí, které využívá širokého pojetí věci v jeho nejširší možné míře a zachází dosti daleko v pojetí subjektivních obligačních práv (pohledávek) jako věci v právním smyslu a s tím spojeným aplikováním ustanoveních o věcných právech, které je limitováno ustanovením § 979 občanského zákoníku. Účet jako

⁵³ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník III. svazek § 419-654 Věci a právní skutečnosti: velký komentář*. Vydání první. Komentátor. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-003-1, str. 198.

⁵⁴ SZOSTOK, David. *Pohledávka jako věc v právním smyslu*. Online. Jurisprudence. roč. 2016, č. 2, s. 39-43. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/pohledavka-jako-vec-v-pravnimsmyslu.m-180.html>. [cit. 2024-02-15].

⁵⁵ Viz. kapitola 1.2.

⁵⁶ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 14, shodně KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 711. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemsgbpwk5tlgi3c443cl4zdamjls144dsx3qmy3tcmi>. [cit. 2024-02-15].

⁵⁷ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 26.

⁵⁸ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 97.

takový proto bude spíše nutné nepovažovat za věc v právním smyslu a bude ho třeba odlišovat od pohledávky, která se váže k účtu. Tato pohledávka představuje právo na plnění ze závazku, který mezi sebou ujednaly strany smlouvy o účtu a toto právo odpovídá výši peněžních prostředků, které jsou na účtu evidovány. Nelze ovšem veškeré argumenty hovořící pro pojmání účtu jako věci opomíjet, a především teze vyslovené Liškou v souvislosti s nakládáním s účtem dále poslouží pro komplexní pojetí pojmu nakládání s účtem. Důležité bude se v této souvislosti zaměřit také na věcněprávní aspekt pohledávky, a to jak v odborné literatuře, tak v judikatuře Nejvyššího soudu.

2 Nakládání s účtem

Obsahem druhé části této práce bude analýza pojmu nakládání s účtem a s tímto termínem spojené výkladové problémy, na kterých nepanuje v rámci doktríny shoda a které mohou přinášet problémy i v praxi.

Slovní spojení nakládání s účtem bylo použito jako legislativní zkratka v § 709 odst. 3 obchodního zákoníku a rozumělo se jím uzavření, změna nebo ukončení právního vztahu založeného smlouvou o účtu. Občanský zákoník používá tento pojem v § 2663, když hovoří o nakládání s účtem v případě účtu pro více osob,⁵⁹ ale dále tento pojem nevymezuje. Obecně se literatura shoduje na tom, že lze v případě současné právní úpravy vycházet z té předchozí obsažené v obchodním zákoníku.⁶⁰ Nevymezení tohoto pojmu zákonem však nabízí možnost interpretace a naplnění tohoto pojmu dalším obsahem. Toho využívá Liška, když hovoří o účtu jako o věci v právním smyslu a v souvislosti s nakládáním s účtem rozvíjí úvahy směrem k aplikaci věcněprávních ustanovení při nakládání s účtem, respektive při nakládání s pohledávkou vážící se k účtu,⁶¹ kterým bude věnována pozornost později.

Jak již bylo uvedeno výše, možnost interpretace pojmu nakládání s účtem dává prostor pro další úvahy nad tímto pojmem. I v situaci, kdy nebude na účet pohlíženo jako na věc v právním smyslu, nic nebrání tomu pod pojem nakládání s účtem, jako pojem spíše technického charakteru, zařadit další možné druhy právních jednání, které souvisejí s účtem a ovlivňují právní vztahy, které se konstruují v souvislosti se zřízením a následným vedením účtu. Takovými právními jednáními může být postoupení smlouvy o účtu, postoupení a zastavení pohledávky, která se váže k účtu a s tím spojená správa pohledávky v případě více majitelů účtu či jednání spočívající v udělení zmocnění k nakládání s účtem a svým způsobem také jednání spočívající ve změně výše pohledávky, tedy možnost nakládání s peněžními prostředky na účtu.

V následujících kapitolách budou postupně rozebrány podstatné oblasti, které byly nastíněny výše. Bude to především téma dispozice s pohledávkou a její správa, a to v návaznosti na věcněprávní problematiku pohledávky, dále také oblast nakládání s účtem v případě více majitelů účtů, možnosti udělit zmocnění k nakládání s účtem, dále situace smrti

⁵⁹ O účtu pro více osob více v kapitole 2.2.

⁶⁰ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2663. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjls144dsx3qmyzdmrt>. [cit. 2024-02-22], shodně ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář. Online. 2. vydání*, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2663. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_187019 [cit. 2024-02-22].

⁶¹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 97.

majitele účtu a na závěr oblast ukončení právního vztahu vzniklého smlouvou o účtu s tím, že v navazující třetí části práce budou samostatně řešena jednání spočívající v nakládání s peněžními prostředky na účtu.

2.1 Dispozice s pohledávkou vážící se k účtu

Tato kapitola se zaměří především na dvě základní možnosti, jak může majitel účtu disponovat s pohledávkou vážící se k účtu. Nejprve bude rozebrána problematika postoupení pohledávky, následně problematika zastavení pohledávky z účtu a na závěr budou zkoumány rozdíly mezi postoupením pohledávky vážící se k účtu a postoupením smlouvy o účtu.

Jak již bylo vysvětleno výše, majitel účtu má pohledávku za tím, kdo vede účet, nevlastní tedy peněžní prostředky na účtu. Chce-li majitel účtu disponovat s pohledávkou jako takovou, a to nikoliv jako s peněžními prostředky na účtu ve smyslu § 2664 občanského zákoníku, které spočívá zejména ve změně výše pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet formou vložení hotovosti, výběru hotovosti a převodu peněžních prostředků z účtu či na účet,⁶² musí využít institutu postoupení pohledávky, který je upraven v § 1879 a násl. občanského zákoníku.

Smlouva o postoupení pohledávky může být jak úplatná, tak bezúplatná. V této souvislosti řešil Nejvyšší soud ještě za účinnosti občanského zákoníku 1964 ve svém rozsudku ze dne 27. 6. 2011, sp. zn. 33 Cdo 702/2010 situaci, kdy měl majitel vkladní knížky v úmyslu předáním předmětné vkladní knížky darovat peněžní prostředky vedené na účtu, ke kterému byla vystavena tato vkladní knížka a v rozsudku ze dne 18. 12. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5271/2016 se musel vypořádat se situací, kdy majitel účtu darovací smlouvou daroval zůstatek na svém účtu.

Jelikož majitel účtu nevlastní peněžní prostředky na účtu, není možné tyto prostředky darovat, řešením tedy je využít smlouvu o postoupení pohledávky, k čemuž v obou výše nastíněných situacích nedošlo. Nejvyšší soud však judikoval, že toto zamýšlené darování lze ztotožnit s bezúplatnou smlouvou o postoupení pohledávky, která musela mít za účinnosti občanského zákoníku 1964 písemnou formu. Dle současné právní úpravy již povinnost písemné formy smlouvy o postoupení pohledávky není stanovena, nicméně závěr o ztotožnění darování s bezúplatným postoupením pohledávky je aplikovatelný nadále, a to mimo jiné na základě ustanovení § 574 občanského zákoníku, dle kterého je třeba na právní jednání hledět spíše jako na platné než jako na neplatné. Přestože lze o pohledávce hovořit dle současné právní úpravy jako o věci, není možné ji ve smyslu § 2055 darovat, jelikož se uplatní speciální ustanovení

⁶² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).*: Komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1188.

o postoupení pohledávky, na základě kterých dochází ve smyslu § 489 a § 1011 občanského zákoníku k převodu vlastnického práva k pohledávce a neuplatní se úprava darování.

Ve výše zmíněném případě „darování“ vkladní knížky za pomoci předání této knížky mohl soud za účinnosti občanského zákoníku 1964 judikovat, že „darování“ tím způsobem, že majitel účtu s úmyslem obdarovat předá vkladní knížku třetí osobě, není možné, a to s odkazem na nutnost písemné formy smlouvy o postoupení pohledávky. V současné době by již tímto způsobem argumentovat nemohl právě z důvodu rozvolnění formy pro smlouvu o postoupení pohledávky, přesto je třeba doporučit využití písemné formy smlouvy, jinak totiž sám postupník těžko prokáže tomu, kdo vede účet případně tomu, kdo vystavil vkladní knížku, že mu byla pohledávka postoupena a bude nutná součinnost postupitele.

Problematika postoupení pohledávky je reflektována i v obchodních podmínkách bank, které v mnohých případech využívají možnosti podmínit postoupení pohledávky majitele účtu na třetí osobu předchozím souhlasem v souladu se zněním § 1881 občanského zákoníku, bez kterého nelze pohledávku postoupit.⁶³

S postoupitelností pohledávky úzce souvisí i možnost jejího zastavení.⁶⁴ Zastavit lze totiž jen takovou pohledávku, kterou je možné postoupit jinému,⁶⁵ k čemuž je nutné dodat, že z § 1309 odst. 2 ve spojení s § 1881 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že ujednání o postoupení pohledávky i ujednání o jejím zastavení mají účinky vůči třetím osobám, avšak pouze v omezené míře. V případě, kdy třetí osobě nebyl výše uvedený zákaz o postoupení znám, nemá pak ani vliv na platnost takového postoupení či zastavení.⁶⁶ To ovšem nezbujuje postupitele odpovědnosti za škodu, kterou může postoupenému dlužníkovi způsobit.⁶⁷

Občanský zákoník v právní úpravě zastavení pohledávky upravuje v § 1339 speciální ustanovení pro výkon zástavního práva v případě pohledávky z účtu. Zástavní věřitel má právo přikázat tomu, kdo vede účet, aby mu vyplatil zůstatek na účtu do výše zajištěného dluhu, pokud

⁶³ Např. ČSOB. *PŘEDSMLUVNÍ INFORMACE A OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO ÚČTY A PLATBY – LIDÉ*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>. [cit. 2024-02-24] nebo Raiffeisenbank. *Všeobecné obchodní podmínky*. Online. Dostupné z: <https://www.rb.cz/informacni-servis/dokumenty-ke-stazeni?si-ft=1&query=produktov%C3%A9%20podm%C3%ADnky>. [cit. 2024-02-24].

⁶⁴ Zastavení pohledávky je upraveno v § 1335 až § 1340 občanského zákoníku.

⁶⁵ Toto stanovuje ustanovení § 1335 odst. 1 občanského zákoníku.

⁶⁶ SPÁČIL, Jiří a KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Komentář. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, k § 1335. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgfpwk5tlgi3s443cl4zdamjls44dsx3qmyytgmv>. [cit. 2024-02-24].

⁶⁷ SPÁČIL, Jiří a KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474)*. Komentář. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, k § 1881. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembrgrpwk5tlgezs443cl4zdamjls44dsx3qmyytor> [cit. 2024-02-24].

mu oznámí výši a splatnost zajištěného dluhu. Charakteristické především pro běžné účty je neustálá změna výše pohledávky na základě průběžně prováděných platebních transakcí. V této souvislosti vystává otázka, jaký vliv může mít na zástavní právo situace, při níž dojde k tomu, že zůstatek na účtu se bude rovnat nule či bude záporný. Jindřichová k tomu uvádí, že „*změnou stavu účtu nevzniká nový smluvní vztah. Ani nedojde ke změně v obsahu již založeného smluvního vztahu. Nevznikne tudíž ani nová pohledávka. Stále se bude jednat o stejnou pohledávku. Navíc stále se bude jednat o stejný účet, který nadále bude zřízen na základě stejné dohody smluvních stran.*“⁶⁸ Znamená to, že zástavní právo nemůže zaniknout při dočasném „zániku“ pohledávky (zástavy). V opačném případě by byla nabourána právní jistota a pro majitele účtu by se naskytla možnost, jak snadno způsobit zánik zástavního práva pomocí výběru veškerých peněžních prostředků z účtu a jejich následném vložení zpět na účet.⁶⁹

Pohledávka vážící se k účtu může v čase rychle a snadno měnit svou výši, což nepřispívá jistotě, že bude zástavní věřitel ze zástavy uspokojen. Určitou míru jistoty může poskytnout například zastavení pohledávky z termínovaných účtu, kde lze lépe předpokládat výši a trvalost zastavené pohledávky, na rozdíl od běžného účtu, na kterém dochází k mnohem dynamičtějším a častějším změnám výše pohledávky.

Na závěr je třeba zmínit možnost postoupení smlouvy o účtu, která úzce souvisí s postoupení pohledávky vážící se k účtu. V případě postoupení smlouvy se postupuje celé právní postavení strany z jedné osoby na druhou. Nedochozí pouze k postoupení určité pohledávky či převzetí určitého dluhu, protože dojde k postoupení všech práv a povinností vyplývajících ze smlouvy o účtu, mimo jiné dojde v podstatě k postoupení pohledávky jako práva ze smlouvy o účtu, navíc však dochází k celkovému postoupení smluvního postavení i se všemi ostatními právy, a navíc i povinnostmi vyplývajících ze smlouvy o účtu. Rozdílem tedy je, že v případě postoupení pohledávky dochází ke změně v osobě věřitele ve vztahu k pohledávce na výplatu peněžních prostředků evidovaných na účtu k určitému okamžiku a smluvní vztah mezi majitelem účtu a tím, kdo vede účet existuje nadále, to znamená, že je nadále veden účet pro majitele účtu, který má možnost dále využívat platební prostředky či internetové bankovníctví a je nadále smluvní stranou smlouvy o účtu. V případě postoupení smlouvy však postupitel převádí veškerá práva a povinnosti na třetí osobu. Dojde tak k převodu úplného smluvního postavení, toto se může projevit především v tom, že může převést i celou

⁶⁸ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 40.

⁶⁹ Tamtéž

řadu povinností vyplývajících ze smlouvy o účtu, na rozdíl od postoupení pohledávky, která je ze své podstaty právem na plnění.⁷⁰

Proto, aby mohlo dojít k postoupení smlouvy, je nezbytnou podmínkou souhlas postoupené strany na rozdíl od postoupení pohledávky, kterou je možné postoupit i bez souhlasu dlužníka, není-li ujednáno jinak.

2.2 Nakládání s účtem – účet pro více osob

V předcházející kapitole práce bylo rozebráno, co se rozumí pojmem nakládání s účtem a že tento pojem nemá ostré hranice, jelikož ho zákon přesně nedefinuje. Specifickým případem, který může v praxi působit nemálo problémů, je možnost zřídit a vést účet pro více osob. Každá z těchto osob je pak v postavení majitele účtu a dle zákonné dikce § 2663 občanského zákoníku tyto osoby nakládají s účtem společně. Právě toto společné nakládání s účtem se může stát zásadním problémem spojeným s účtem pro více osob, protože odborná literatura pohlíží na tuto problematiku rozdílně, což bude předmětem dalšího zkoumání a ani praxe není nakloněna možnosti zakládání účtů pro více osob. V současné době nabízí tento produkt jako běžný účet pouze mBank S.A., organizační složka (pobočka zahraniční banky)⁷¹ a nově také Partners Banka, a.s.,⁷² obě banky navíc omezují počet spolumajitelů na nejvýše dvě osoby, i přesto příslušné obchodní podmínky vydané těmito bankami mohou posloužit jako jeden ze zdrojů pro zkoumání úpravy a pojetí účtu pro více osob.

V souvislosti s účtem pro více osob se spojuje i otázka nakládání s peněžními prostředky na účtu pro více osob, o které však bude pojednáno v samostatné části této práce, zaměřené právě na nakládání s peněžními prostředky na účtu.⁷³

Současné znění § 2663 občanského zákoníku vychází z předcházející úpravy obsažené v § 709 odst. 4 obchodního zákoníku, není však zcela totožné, jelikož obchodní zákoník výslovně zmiňoval možnost spolumajitelů ujednat ve smlouvě, že s účtem může nakládat i jen jeden ze spolumajitelů. Občanský zákoník však tuto formulaci neobsahuje, když pouze konstatuje, že spolumajitelé nakládají s účtem společně. V návaznosti na tuto změnu oproti

⁷⁰ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 1895. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyytqojv>. [cit. 2024-03-03].

⁷¹ mBank. *Všeobecné obchodní podmínky pro zakládání a vedení účtů fyzických osob*. Online. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/>. [cit. 2024-03-03].

⁷² Partners Banka. *Obchodní podmínky pro produkty a služby platebního styku a pro spořicí produkty platné pro klienty*. Online. Dostupné z: <https://www.partnersbanka.cz/dokumenty-ke-stazeni>. [cit. 2024-05-05].

⁷³ Třetí část práce.

předchozí právní úpravě existuje názor, který tvrdí, že je toto ustanovení kogentní a nepřipouští odchylku.⁷⁴ S tímto názorem však není možné souhlasit. Již ustanovení § 709 odst. 4 obchodního zákoníku bylo vnímáno jako dispozitivní a smluvní strany si tak mohly dohodnout režim odchylný od zákona.⁷⁵ Občanský zákoník je dnes postavený na principech smluvní volnosti a preferování dispozitivních norem a nic nebrání tomu, aby si i dnes mohly smluvní strany ujednat podmínky nakládání s účtem jinak, než zákon předpokládá.⁷⁶ Zákonné znění samo o sobě, jako základní konstrukt, chrání spolumajitele účtu, aby měli možnost podílet se na nakládání s účtem v případě, že se mezi sebou nedohodnou jinak. Takové dohodě mezi spolumajiteli by však nemělo být bráněno tím, že bude ustanovení § 2663 občanského zákoníku považováno za kogentní. K dispozitivnosti daného ustanovení se kloní i znění obchodních podmínek mBank pro účet pro více osob, kde se mimo jiné uvádí, že je možné, aby smlouvu o účtu vypověděl pouze jeden ze spolumajitelů.⁷⁷ Naproti tomu obchodní podmínky Partners Banky stanovují, že společný účet mohou zřídit, změnit či zrušit pouze oba majitelé společně a tím pádem bude vždy nutné jejich společné jednání.⁷⁸

Důležité tedy bude v této souvislosti dále vymezit jakým způsobem budou moci spolumajitelé s účtem nakládat. Východiskem je, že primárním určovatelem, jakým způsobem bude s účtem spolumajiteli nakládáno, je možnost ujednat si ve smlouvě o účtu podmínky nakládání. V takovém případě lze doporučit, aby tyto podmínky nakládání s účtem byly ve smlouvě co nejpřesněji a jednoznačně popsány. Mělo by být například stanoveno, k jakým jednáním je třeba souhlasu všech spolumajitelů, popřípadě určité většiny spolumajitelů, nebo jak je uvedeno výše, může postačit i jednání jediného spolumajitele. V případě, že však tyto

⁷⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2663. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_187019. [cit. 2024-03-03].

⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav a TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář*. 13. vydání. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-354-7, str. 1313.

⁷⁶ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2663. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443cl4zdamjsl44dsx3qmyzdmnrt>. [cit. 2024-03-03], shodně PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouva o účtu v platebním styku*. Online. Obchodněprávní revue. 2016, roč. 2016, č. 5, s. 147-153. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgzw64s7gvpxgxzrgq3q&groupIndex=4&rowIndex=0> [cit. 2024-03-03].

⁷⁷ mBank. *Všeobecné obchodní podmínky pro zakládání a vedení účtů fyzických osob*. Online. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/>. [cit. 2024-03-03].

⁷⁸ Partners Banka. *Obchodní podmínky pro produkty a služby platebního styku a pro spořicí produkty platné pro klienty*. Online. Dostupné z: <https://www.partnersbanka.cz/dokumenty-ke-stazeni>. [cit. 2024-05-05].

podmínky nebudou stanoveny nebo budou stanoveny nedostatečně, je třeba vycházet ze zákonného znění.

2.2.1 Pohledávka jako věc a nakládání s účtem pro více osob

Při pohledu na účet jako na věc v právním smyslu, jak o tom bylo pojednáno výše, lze dle Lišky na nakládání s účtem nahlížet jako na regulaci jedné ze složek vlastnického práva.⁷⁹ V této souvislosti je pak možné na účet, jehož materiální esencí je pohledávka, vztáhnout i ustanovení § 979 a násl. občanského zákoníku, která upravují věcná práva. Poté si lze představit, že by se v případě účtu pro více osob aplikovala ustanovení o spoluvlastnictví, a především úprava správy společné věci v rámci níž by spoluvlastníci rozhodovali a nakládali s účtem.⁸⁰

Je nesporné, že díky širokému pojetí věci, které je obsaženo v § 489 občanského zákoníku, lze zařadit mezi věci v právním smyslu i pohledávky jako majetková práva. Kritici tohoto pojetí poukazují na stírání rozdílů mezi absolutními a relativními právy, avšak důležitým faktorem pro korigování aplikace věcněprávních ustanovení na pohledávku je ustanovení § 979 občanského zákoníku, které slouží právě jako tento korektiv věcněprávního aspektu pohledávky a zachovává tedy rozlišování mezi absolutními a relativními právy.⁸¹ V této souvislosti hovoří Spáčil o štěpení vlastnického práva na dvě kategorie. Vlastnické právo v širším smyslu, které zahrnuje vše co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, tedy pojetí vyplývající z širokého pojetí věci a dále vlastnické právo v užším smyslu jako vlastnické právo k hmotné věci, na které lze plně aplikovat ustanovení věcných práv upravených v hlavě druhé části třetí občanského zákoníku.⁸² Znamená to, že „*věcněprávní aspekt pohledávky tedy lze uznat, ovšem jedná se vždy spíše o uznání pro forma, poněvadž věcněprávní rovina pohledávky není vždy použitelná s plnými důsledky.*“⁸³

Problém však nastává v situaci, kdy se rozhoduje, jaká ustanovení o věcných právech na pohledávku aplikovat a jaká nikoliv. Jako příklad rozdílného pohledu na aplikaci věcněprávních

⁷⁹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 97.

⁸⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 98.

⁸¹ SZOSTOK, David. *Pohledávka jako věc v právním smyslu*. Online. Jurisprudence. roč. 2016, č. 2, s. 39-43. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/pohledavka-jako-vec-v-pravnismyslu.m-180.html>. [cit. 2024-03-11].

⁸² SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku: komentář*. 2. vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. ISBN 978-80-7400-885-6, str. 64-65.

⁸³ SZOSTOK, David. *Pohledávka jako věc v právním smyslu*. Online. Jurisprudence. roč. 2016, č. 2, s. 39-43. Dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/pohledavka-jako-vec-v-pravnismyslu.m-180.html>. [cit. 2024-03-11].

ustanovení na pohledávku může posloužit spor o to, zda lze na postoupení pohledávky aplikovat ustanovení o nabytí vlastnického práva od neoprávněného.⁸⁴

Nezbytně proto bude hrát důležitou roli především praxe a na ní navázaná judikatura, která bude muset řešit, jaká věcněprávní ustanovení lze na pohledávku aplikovat a jaká nikoliv, jelikož na tuto otázku ustanovení občanského zákoníku nedávají jasnou odpověď a odborná literatura v některých případech přináší odlišné názory.

V kontextu pohledávky vážící se k účtu je třeba zmínit dvě rozhodnutí Nejvyššího soudu, která jsou důležitá pro zkoumání věcněprávní povahy této pohledávky. V rozsudku ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 22 Cdo 2957/2020 řešil Nejvyšší soud mimo jiné, zda pohledávka z účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka (dle úpravy občanského zákoníku 1964, se v rozsudku hovoří o právu ke vkladu na vkladní knížce) má povahu, která připouští trvalý či opakovaný výkon. Nejvyšší soud konstatuje, že peněžní ústav má zejména povinnost peněžní prostředky vkladateli při splnění podmínek smlouvy o vkladu vyplatit a že takovým vyplacením dochází k zániku pohledávky, na což nemá vliv ani případný dlouhodobý charakter závazkového vztahu. Soud tedy uzavírá, že právo ke vkladu na vkladní knížce, rozumějme pohledávka z účtu, nemá povahu připouštějící trvalý či opakovaný výkon.

V návaznosti na výše uvedený rozsudek je velice důležité zmínit i další rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2021, sp.zn. 23 Cdo 3320/2020. Nejvyšší soud na úvod konstatuje, že i přes široké pojetí věci se na práva neuplatní ustanovení o věcných právech v celé šíři, ale jen připouští-li to jejich povaha⁸⁵ a dále argumentuje důvodovou zprávou k § 979 občanského zákoníku, když uvádí, že pro subjektivní obligační práva se úprava věcných práv neuplatní především pokud právo nepřipouští trvalý nebo opakovaný výkon. Zde Nejvyšší soud navazuje na svůj předchozí rozsudek uvedený výše, když uvádí, že pohledávka z účtu trvalý výkon ani opakovaný výkon nepřipouští, a proto se na pohledávky věcněprávní ustanovení občanského zákoníku bez dalšího neuplatní. Dle Nejvyššího soudu tomuto závěru nebrání ani ustanovení § 1011 občanského zákoníku a důvodová zpráva k tomuto ustanovení, která je v rozporu s důvodovou zprávou k § 979 občanského zákoníku a ve které se uvádí, že

⁸⁴ ZVÁRA, Michael. *Účinky smluvního zákazu postoupení pohledávky*. Online. Právní rozhledy. 2015, roč. 2015, č. 9, s. 316-322. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgvpxa4s7hfpxgxtge3a&groupIndex=4&rowIndex=0>. [cit. 2024-03-13]. Opačně BEZOUŠKA, Petr. *Smluvní zákaz postoupení pohledávky (pactum de non cedendo)*. Online. Právní rozhledy. 2015, roč. 2015, č. 11, s. 381-389. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterviewdocument.seam?documentId=nrptembrgvpxa4s7geyv6427gm4dc&groupIndex=1&rowIndex=0>. [cit. 2024-03-13].

⁸⁵ Znění ustanovení § 979 občanského zákoníku.

pohledávka je také součástí věřitelova majetku a jmění a předmětem jeho vlastnictví, a že požívá ochrany vůči zásahům třetích osob.

Pojem trvalý nebo opakovaný výkon se vyskytuje v ustanovení § 988 občanského zákoníku, který hovoří o držbě práva. Jak již bylo uvedeno v pasáži věnující se zástavnímu právu k pohledávce z účtu, má tato pohledávka svá specifika a může sice na první pohled zaniknout například při výběru veškerých peněžních prostředků na účtu, při opětovném vložení prostředků však nevzniká nová pohledávka, jedná se o totožnou pohledávku vzniklou na základě uzavřené smlouvy o účtu. Při připuštění opačného výkladu, zástavní právo v takovém případě zaniká současně s domnělým zánikem pohledávky vázící se k účtu.⁸⁶ Je proto nutné v tomto schématu spatřovat jistou trvalost výkonu.

Nejvyšší soud tedy v rozsudku ze dne 30. 8. 2021, sp.zn. 23 Cdo 3320/2020 zaujímá krajní stanovisko k řešení věcněprávního aspektu pohledávky, když ho ve své podstatě vůbec nepřipouští. Lze dozajista souhlasit, s názorem Nejvyššího soudu, že nelze poskytnout vlastnictví k pohledávkám ochranu jako absolutnímu právu dle § 2910 věty první občanského zákoníku jen skrze široké pojetí věci a že by se tím pádem vyprázdnila množina situací, na které by se aplikovala věta druhá § 2910 občanského zákoníku. Nelze však zcela popřít jakoukoliv věcněprávní rovnu pohledávky pouze s odkazem na nemožnost trvalého či opakovaného výkonu. Zatímco všichni výše zmínění autoři řeší rozsah, v jakém lze ustanovení o věcných právech na pohledávku aplikovat, Nejvyšší soud rovnou uzavírá, že tato ustanovení nelze aplikovat vůbec.⁸⁷ Tento přístup dozajista neodráží koncept širokého pojetí věci, jelikož zcela pomíjí to, že pomocí korektivu obsaženého v § 979 občanského zákoníku se musí zvažovat jaká ustanovení použít a jaká nikoliv. Jaký smysl potom má konstatování, že pohledávka je věc v právním smyslu, když celkově popřeme jakoukoliv možnost uplatnění ustanoveních o věcných právech na předmět vlastnictví?

Na závěr je tedy nutné, vrátit se k situaci, kdy se bude aplikovat zákonné ustanovení o nakládání s účtem, jelikož smluvní ujednání buď nedostatečně anebo vůbec neupravila pravidla pro nakládání s účtem. Jak bylo uvedeno výše v případě konceptu účtu jako věci je umožněno v případě účtu pro více osob využít ustanovení o spoluvlastnictví a správě společné

⁸⁶ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 40.

⁸⁷ S výjimkou konkrétních případů, kdy je aplikace věcněprávních ustanovení připuštěna speciálním ustanovením občanského zákoníku jako například v § 2211 občanského zákoníku.

věci.⁸⁸ Ve světle výše uvedené judikatury by nejspíš toto pojetí v praxi neobstálo, avšak jak bylo již zmíněno, judikaturní pojetí není bez problémů a lze k němu mít výhrady.

Bez ohledu na to, zda se uplatní koncepce účtu jako věci či nikoliv, je i přesto nesporné, že spolumajitelé účtu mají společnou pohledávku, když například obchodní podmínky mBank uvádí, že spolumajitelé účtu jsou společnými vlastníky pohledávky ze smlouvy o účtu.⁸⁹ Znamená to, že pohledávka je ve svém důsledku, to co především naplňuje smlouvu o účtu, v případě jejího postoupení či zastavení a hlavní roli hraje pohledávka i při zániku smluvního vztahu vzniklého na základě smlouvy o účtu, protože při zániku závazku musí ten, kdo vede účet vypořádat pohledávky a dluhy týkající se účtu.⁹⁰ Spolumajitelé účtu jsou v postavení věřitelů, kteří mají společnou pohledávku vůči, tomu kdo vede účet a na kterou dle výše zmíněné judikatury nelze uplatnit ustanovení o věcných právech.

Díky velice strohé a nejasné úpravě ustanovení § 2663 občanského zákoníku, které upravuje účet pro více osob, nastanou situace, kdy podmínky nakládání s účtem nebudou ve smlouvě dostatečně stanoveny a bude třeba vycházet ze zákonného znění, které je nedostatečné. Proto bude nezbytné uvažovat i o aplikaci ustanovení § 1868 občanského zákoníku, které uvádí, že zaváže-li se dlužník několika věřitelům k témuž plnění, spravuje se společná pohledávka podle zásad o spoluvlastnictví, což neodporuje znění § 2663 občanského zákoníku. Vzájemný vnitřní spoluvěřitelský vztah se tak bude moct pomocně řídit ustanoveními o správě společné věci.⁹¹ Výsledné řešení nakládání s účtem v případě více majitelů účtu je tedy totožné, ať už při užití koncepce účtu jako věci či nikoliv.

2.2.2 Aplikace ustanovení o správě společné věci

Pokud bude nutné aplikovat ustanovení o správě společné věci,⁹² občanský zákoník rozeznává tři způsoby rozhodování o správě společné věci. V případě běžné správy rozhodují spoluvlastníci prostou většinou hlasů, k rozhodnutí o významné záležitosti týkající se společné věci je třeba dvoutřetinové většiny hlasů a pro případ rozhodnutí o zatížení společné věci nebo o zrušení tohoto zatížení je nutný souhlas všech spoluvlastníků.

Při aplikaci výše uvedených pravidel si lze u pohledávky vážící se k účtu představit použití ustanovení o souhlasu všech spoluvlastníků při zastavení takové pohledávky. Při použití

⁸⁸ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 98.

⁸⁹ mBank. *Všeobecné obchodní podmínky pro zakládání a vedení účtů fyzických osob*. Online. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/>. [cit. 2024-03-17].

⁹⁰ To vyplývá z ustanovení § 2668 občanského zákoníku.

⁹¹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář.*: Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 670.

⁹² Ustanovení § 1126 a násl. občanského zákoníku.

dvoutřetinové většiny u rozhodování o významné záležitosti vyvstává problém v případě určení podílů spoluvlastníků na pohledávce, když § 2663 občanského zákoníku ustanovuje vyvratitelnou právní domněnku, že každému spolumajiteli náleží stejný podíl na pohledávce za tím, kdo vede účet. Toto pravidlo se však může uplatnit především až ve chvíli, kdy se pohledávka vypořádává při zrušení účtu.⁹³ Do té doby se výše pohledávky může v čase měnit a může být obtížné určit podíl spolumajitelů účtu na pohledávce a v důsledku toho následně komplikované zjistit počet hlasů jednotlivých spolumajitelů.

Již výše bylo řečeno, že pod pojem nakládání s účtem lze zařadit i jednání spočívající ve změně smlouvy o účtu. Takovým jednáním může být i změna úpravy způsobu nakládání spolumajitelů s peněžními prostředky na účtu.⁹⁴ Neujednají-li si spolumajitelé jinak z § 2664 občanského zákoníku vyplývá, že každý majitel účtu může s peněžními prostředky na účtu nakládat samostatně, a to bez ohledu na svůj skutečný podíl na těchto prostředcích. Při představě situace, kdy by mělo dojít ke změně v tomto základním oprávnění každého spolumajitele účtu rozhodně nelze uvažovat o běžné správě věci. Mohlo by se zdát, že by se toto jednání nechalo podřadit pod rozhodování o významné záležitosti podmíněné souhlasem dvoutřetinové většiny hlasů. Liška však uvádí, že „*změna oprávnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu by mohla představovat zásadní riziko pro spoluvlastníky účtu.*“⁹⁵ Pro určitého spolumajitele účtu to může znamenat, že ostatní spolumajitelé by ho mohli „vyšachovat“ z možnosti nakládat s peněžními prostředky na účtu, tím že by svými hlasy dali možnost pro změnu smlouvy o účtu v příslušné oblasti týkající se nakládání s peněžními prostředky. Jeví se proto jako nemožné, aby o takovéto změně oprávnění bylo rozhodováno dvoutřetinovou většinou hlasů, jak by mohlo vyplývat z ustanoveních o správě společné věci. Znamená to, že řešení pomocí využití úpravy správy společné věci není bez problémů a může také skýtat těžko řešitelné situace, které nevedou k jasnému výsledku. Užití úpravy správy společné věci si lze proto v praxi jen těžko představit.

Celé pojednání o aspektech nakládání s účtem v souvislosti s účtem pro více osob bylo protknuto otázkami, na které neexistují jednoduché odpovědi, které by byly obecně bez výhrad přijímány. Spory a nejasnosti panují v celé řadě oblastí úpravy, ať už se jedná o oblast dispozitivnosti či kogentnosti ustanovení § 2663 občanského zákoníku, vymezení toho, jak mohou spolumajitelé společně nakládat s účtem a s tím spojená problematika účtu jako věci

⁹³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).*: Komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1188.

⁹⁴ K nakládání s peněžními prostředky na účtu viz třetí část práce.

⁹⁵ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 99.

v právním smyslu, aplikace ustanovení o správě společné věci a také judikaturní přístup k pohledávkám. S tím souvisí i skutečnost, že bankovní praxe není nakloněná zakládání účtů pro více osob a že v současné době umožňují založit účet pro více osob pouze mBank a Partners Banka, i přesto však omezují množství spolumajitelů na dva, čímž částečně předchází problémům, které se mohou vyskytnout v případě více spolumajitelů.

2.2.3 Zmocnění k nakládání s účtem

Občanský zákoník v ustanoveních, která se vztahují na úpravu účtu, na rozdíl od úpravy zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu, neupravuje náležitosti zmocnění k nakládání s účtem. Z toho důvodu je třeba použít obecnou úpravu smluvního zastoupení obsaženou v § 441 a násl. občanského zákoníku. Takový zmocněnec může nakládat s účtem na základě plné moci, která musí být udělena v písemné formě, jelikož zmocnění k nakládání s účtem není zmocněním jen k určitému právnímu jednání.⁹⁶

Pokud má účet pouze jednoho majitele, je to právě tento majitel účtu, který je oprávněn k udělení zmocnění. Situace v případě více majitelů účtů je opět složitější. V případě, kdy je dle smlouvy o účtu oprávněný k nakládání s účtem jediný ze spolumajitelů, nic nebrání tomu, aby tento vybraný spolumajitel účtu mohl sám udělit třetí osobě zmocnění k nakládání s účtem, bez ohledu na to, zda toto bylo upraveno ve smlouvě o účtu. V opačném případě bude třeba, aby zmocnění udělili všichni spolumajitelé společně, uvažovat lze i o možnosti aplikace ustanovení o správě společné věci a dvoutřetinové většiny hlasů u rozhodování o významné záležitosti, jehož užití však přináší řadu úskalí, o nichž bylo pojednáno výše. Je samozřejmě možné, aby si spolumajitelé ve smlouvě o účtu sjednali s tím, kdo vede účet, i další možné modifikace, za jakých podmínek lze zmocnění k nakládání s účtem udělit. Takový postup lze zajisté spolumajitelům účtu doporučit.

2.3 Smrt majitele účtu

Existuje celá řada různých typů účtů, tak jak se v bankovní praxi postupem doby vyvinuly. Jsou účty, u kterých je závazek spíše krátkodobý jako například u tzv. termínovaných vkladů, kdy je příslušná smlouva o účtu zpravidla uzavírána na dobu určitou v řádu měsíců či nízkých jednotek let. Závazek, který je založen smlouvou o účtu, však mívá velice často dlouhodobý charakter. Ten se projevuje především u tzv. běžných účtů či vkladních knížek, neobvyklý není ani u tzv. spořicíh účtů. Dlouhodobý charakter a obecné masové rozšíření tohoto typu závazku

⁹⁶ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 99.

mezi lidmi je důvodem, proč občanský zákoník obsahuje speciální právní úpravu zabývající se úmrtím majitele účtu.

Konstrukce, na jejímž základě v případě úmrtí majitele účtu závazek ze smlouvy o účtu nezaniká, navazuje na předchozí právní úpravu,⁹⁷ která toto výslovně uváděla. Současná právní úprava sice toto pravidlo výslovně neuvádí, ale jak konstatuje důvodová zpráva k občanskému zákoníku, je i nadále zachováno s odkazem na ustanovení § 2009 ve spojení s § 2666 občanského zákoníku.⁹⁸

Ten, kdo vede účet je i po smrti majitele účtu povinen bez omezení přijímat na účet peněžní prostředky a je nadále povinen umožnit výplatu hotovosti a převody peněžních prostředků z účtu. Výplata či převod peněžních prostředků po smrti majitele účtu však může být omezena pod podmínkou, že majitel účtu doložkou pro případ smrti určil, ve kterých výplatách a převodech se po jeho smrti pokračovat nemá.⁹⁹ Složitější situace může nastat v případě účtu pro více osob. Spolumajitelé účtu by měli smluvně upravit za jakých podmínek může jednotlivý spolumajitel účtu označit výplaty a převody, ve kterých se nemá po jeho smrti pokračovat, případně bude nutné subsidiárně využít dohodnuté podmínky, za kterých jednotlivý spolumajitelé nakládají s peněžními prostředky.¹⁰⁰

Tato úprava úzce souvisí s úpravou zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu, kterou obsahuje § 2664 občanského zákoníku, který výslovně připouští, aby takové zmocnění trvalo i po smrti majitele účtu, zmocněnec potom může v rámci svého zmocnění disponovat s peněžními prostředky na účtu. Jeho jednání však může mít důsledky pro řízení o pozůstalosti.¹⁰¹

Jelikož není v silách toho, kdo vede účet, aby sám zjišťoval, zda vůbec a kdy přesně zemřel konkrétní majitel účtu, rozhodujícím okamžikem pro případné zastavení výplat hotovosti a převodů peněžních prostředků určených majitelem účtu, je skutečnost že tomu, kdo vede účet, byla smrt majitele účtu doložena. Takovéto doložení může spočívat především v předložení úmrtního listu pozůstalými nebo se o něm může ten, kdo vede účet, dozvědět zpravidla od notáře jako soudního komisaře, který provádí šetření v řízení o pozůstalosti majitele účtu.

⁹⁷ Ustanovení § 715a obchodního zákoníku.

⁹⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, k §2662 až § 2679.

⁹⁹ ŠVESTKA, Jirí; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2666. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_189222. [cit. 2024-03-23].

¹⁰⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 101.

¹⁰¹ Více k zmocnění o nakládání s peněžními prostředky v podkapitole 3.1.1.

Kromě doložení skutečné fyzické smrti člověka je možné doložit smrt člověka taky za pomoci rozsudku, ve kterém soud prohlásil člověka za mrtvého.¹⁰²

Do práv a povinností zemřelého majitele účtu vyplývajících ze smlouvy o účtu vstupují jeho dědicové děděním. K přechodu těchto práv a povinností ze zůstavitele na dědice dochází okamžikem smrti zůstavitele.¹⁰³ Je však nutné doplnit, že dědic nabývá dědictví až na základě pravomocného usnesení v pozůstalostním řízení dle § 185 zákona č. 292/2013 Sb. zákon o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z.ř.s.“), které má účinky zpětně ke dni úmrtí zůstavitele.¹⁰⁴ V období od úmrtí majitele účtu do právní moc rozhodnutí o dědictví může v mezích prosté správy pozůstalosti spravovat účet zůstavitele správce pozůstalosti, kterého může zůstavitel povolat nebo ho může jmenovat soud usnesením na základě § 157 z.ř.s.. Při aplikaci pravidel prosté správy pozůstalosti se užití ustanovení o prosté správě cizího majetku, správce pozůstalosti činí vše, co je nutné k zachování majetku patřícího do pozůstalosti, jednání nad rámec prosté správy není možné bez souhlasu dědiců, popřípadě soudu.¹⁰⁵ Obtížně si lze představit, že by mohl správce pozůstalosti účet zrušit či postoupit pohledávku z účtu. Naopak je možné, aby správce pozůstalosti přikázal tomu, kdo vede účet, aby nebyl proveden určitý převod peněžních prostředků z účtu a tím odčerpávány peněžní prostředky z účtu po smrti majitele účtu, za situace, kdy sám majitel účtu doložkou pro případ smrti neošetřil, v kterých převodech se nemá pokračovat.

Právní úprava obchodního zákoníku v § 715a přímo upravovala možnost, aby správce dědictví spravoval účet, v kontextu dnešní právní úpravy by bylo takové ustanovení nadbytečné. Jak je uvedeno výše, v rámci dnešní úpravy správy pozůstalosti nic nebrání tomu, aby se její pravidla aplikovala i v případě účtu.

Pro účely pozůstalostního řízení je dle § 180 odst. 1 z.ř.s. nutné určit obvyklou cenu majetku patřícího do pozůstalosti. Pro určení obvyklé ceny majetku je dle § 181 odst. 2 z.ř.s. rozhodný stav v době smrti zůstavitele. V případě práv a povinností vyplývajících ze smlouvy

¹⁰² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2666. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_189222. [cit. 2024-03-28].

¹⁰³ Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu, rozsudek ze dne 18.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 1219/2006, rozsudek ze dne 25.6.2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019.

¹⁰⁴ FIALA, Roman a DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář*. Online. 2. vydání. 2022, k § 1479. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptemsgjpwk5tlgi4c443cl4zdamjlsl44dsx3qmyytinzz>. [cit. 2024-03-28].

¹⁰⁵ Tamtéž

o účtu koresponduje jejich obvyklá cena s výší zůstatku peněžních prostředků na účtu v okamžiku smrti majitele účtu.¹⁰⁶

Pozůstalostní řízení končí pravomocným rozhodnutím o dědictví, které se vydává ve formě usnesení, případně může být vydáno usnesení, kterým se majetek bez hodnoty nebo majetek jen nepatrné hodnoty vydá tomu, kdo se postaral o pohřeb a současně se řízení zastaví.¹⁰⁷ V rozhodnutí o dědictví dochází k potvrzení nabytí dědictví jedinému či více dědicům. Do práv a povinností zemřelého majitele účtu vyplývajících ze smlouvy o účtu, tak může vstoupit jeden či více dědiců.

Bankovní praxe se v oblasti přechodu práv a povinností z jedné smlouvy o účtu na více dědiců, kteří by tak měli být novými spolumajiteli účtu staví jednotně, přičemž není nakloněna účtům pro více osob, a v situaci kdy by mělo dojít k tomu, že by fakticky musel být veden účet pro více osob, dochází ze strany toho, kdo vede účet, k vypořádání všech pohledávek a dluhů týkajících se účtu. Dědicům jsou vyplaceny peněžní prostředky na účtu v poměru v jakém nabyli práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy o účtu a dochází k ukončení právního vztahu založeného smlouvou o účtu.¹⁰⁸ Naopak v případě, kdy do práv a povinností ze smlouvy o účtu vstoupí jediný dědic praxe často umožňuje, aby tento dědic dále vykonával příslušná oprávnění ze smlouvy a účet je zachován, avšak není tomu tak vždy a jednotlivé přístupy se mohou lišit. V některých případech bude záležet i na jednotlivých druzích účtu a přístupu toho, kdo vede účet, jako příklad může posloužit odlišný postup dvou bank, které v současné době jako jediné nabízí možnost zřídit účet, ke kterému byla vystavena vkladní knížka. Česká spořitelna deklaruje, že vkladní knížky vždy ruší a zůstatek vyplácí na účet, který určí dědic.¹⁰⁹ Oproti tomu ČSOB umožňuje zaznamenat změnu vkladatele (majitele vkladní knížky) ve vkladní knížce, kterým se nově stává dědic majitele vkladní knížky.¹¹⁰

¹⁰⁶ Tento závěr vyplývá již z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 1219/2006, soudní, respektive notářská praxe, tento závěr zohledňuje a při oceňování práv a povinností ze smlouvy o účtu se řídí zůstatky na účtech ke dni úmrtí majitele účtu.

¹⁰⁷ Tato speciální úprava je obsažena v § 153 a 154 z.ř.s..

¹⁰⁸ Např. Raiffeisenbank. *Produktové podmínky k vedení účtů a vkladů*. Online. Dostupné z: <https://www.rb.cz/informacni-servis/dokumenty-ke-stazeni?sift=1&query=produktov%C3%A9%20podm%C3%ADnky> [cit. 2024-04-02], nebo Česká spořitelna. *Dědictví*. Online. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/page/dedictvi>. [cit. 2024-04-02].

¹⁰⁹ Česká spořitelna. *Dědictví*. Online. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/page/dedictvi>. [cit. 2024-04-02].

¹¹⁰ ČSOB. *OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO VKLADNÍ KNÍŽKY / VKLADNÍ KNÍŽKY DĚTSKÉ*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>. [cit. 2024-04-02].

2.4 Zánik závazku ze smlouvy o účtu

Na závěr této části práce, která se zabývá nakládáním s účtem bude rozebrána situace zániku závazku ze smlouvy o účtu, povinnosti stran při zániku závazku, jednotlivé důvody zániku závazku a specifika zániku závazku u jednotlivých typů účtů, jelikož právní úprava zániku závazku u platebního účtu, u jiného než platebního účtu a vkladní knížky, je rozdílná.

Základní ustanovení společná pro všechny typy účtů obsahují v § 2668 občanského zákoníku tři základní povinnosti spojené se zánikem závazku ze smlouvy o účtu pro toho, kdo vede účet. Ten je musí postupně v uvedeném pořadí všechny provést. První z těchto povinností je vypořádání pohledávek a dluhů týkajících se účtu. Ten, kdo vede účet, je povinen zejména provést převody peněžních prostředků z účtu uskutečněných prostřednictvím platebních prostředků¹¹¹ a šeků použitých do dne zániku závazku, tento výčet povinností je pouze demonstrativní a ten, kdo vede účet, je povinen vypořádat veškeré záležitosti týkající se účtu. Následně ten, kdo vede účet musí tento účet zrušit, což spočívá především v odnětí přiděleného čísla účtu a k vymazání údajů o dluhu z účetních knih toho, kdo vede účet.¹¹² Pro to, aby mohl zaniknout dluh toho, kdo vede účet, musí být majiteli účtu vyplacen zůstatek peněžních prostředků. V případě více majitelů účtu platí vyvratitelná právní domněnka o stejných podílech spolumajitelů účtu na peněžních prostředcích. Peněžní prostředky mohou být vyplaceny buď v hotovosti nebo převedeny na jiný účet, jaká možnost bude zvolena záleží na dohodě stran.¹¹³ Na rozdíl od toho, kdo vede účet, nejsou pro majitele účtu ze zákona stanoveny žádné povinnosti spojené se zánikem závazku ze smlouvy o účtu, nic však nebrání tomu, aby takové povinnosti vyplývaly ze sjednané smlouvy o účtu.¹¹⁴

Důvody pro zánik závazku v případě závazku ze smlouvy o účtu mohou být různé, přičemž je možné aplikovat obecnou úpravu zániku závazků obsaženou v části čtvrté, hlavě první a dílu 7 občanského zákoníku. Závazek ze smlouvy o účtu může zaniknout zejména na základě dohody smluvních stran, výpovědi závazku jedné ze smluvních stran, odstoupením od smlouvy o účtu, či uplynutím doby v případě smlouvy o účtu sjednané na dobu určitou. Jelikož závazek ze smlouvy o účtu má svá specifika, která se navíc mohou lišit v závislosti na jednotlivém typu účtu, neuplatí se pouze obecná úprava zániku závazků. Právní úprava účtu stanovuje odlišnosti

¹¹¹ Definici platebního prostředku obsahuje § 2 odst.1 písm. d) ZPIStk. Pod pojem platební prostředek spadá typicky platební karta.

¹¹² LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 102.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2668. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_190330. [cit. 2024-04-05].

v možnostech zániku závazku ze smlouvy o účtu v návaznosti na to, o jaký typ účtu se jedná. Zvláštní úprava pro platební účet a pro jiný než platební účet řeší především možnost výpovědi závazku. V ostatních případech se uplatní obecná úprava a také úprava, která bude sjednána mezi stranami ve smlouvě o účtu.

Nejprve bude zaměřena pozornost na možnost odstoupení od smlouvy o účtu a následně na možnost započtení upravenou v § 1985 občanského zákoníku. Od smlouvy lze odstoupit, ujednájí-li si to strany, nebo stanoví-li tak zákon.¹¹⁵ Strany smlouvy o účtu tak mohou specifikovat v jakých případech je možné, aby od smlouvy odstoupily,¹¹⁶ občanský zákoník navíc v § 2002 uvádí, že od smlouvy lze odstoupit poruší-li strana smlouvu podstatným způsobem.¹¹⁷ Za takové porušení smlouvy podstatným způsobem je v souvislosti se smlouvou o účtu možné považovat například situaci, kdy ten, kdo vede účet, zjistí, že majitel účtu při kontrakčním procesu poskytl padělané dokumenty nebo předložil odcizený doklad totožnosti, který vydával za svůj vlastní. Naopak majitel účtu by mohl odstoupit od smlouvy v případě, že ten, kdo vede účet, nebude plnit příkazy k převodu peněžních prostředků, a tím pádem majitel účtu nebude moci využívat účet ke svému účelu.

Právní úprava započtení, kterou obsahuje občanský zákoník v sobě obsahuje speciální ustanovení týkající se výhradně možnosti započtení vzájemných pohledávek vzniklých na základě smlouvy o účtu tím, kdo vede pro druhou stranu účet.¹¹⁸ Jako typický příklad si lze představit započtení v případě poplatků za vedení účtu či za výběr z bankomatu. Majitel účtu „hradí“ takové poplatky tím způsobem, že ten, kdo vede účet, započte tento poplatek vůči pohledávce, která se váže k účtu. Oproti tomu pohledávky z jiných vtaů mezi majitelem účtu a tím, kdo vede účet, není možné započíst, neujednájí-li si strany jinak. Význam speciálního ustanovení o započtení vzájemných pohledávek vzniklých na základě smlouvy o účtu spočívá také v možnosti započtení bez ohledu na požadavek způsobilosti k započtení započítávaných pohledávek, který vyžaduje obecné znění § 1982 odst. 1 občanského zákoníku, jinak by nebylo možné kvůli zvláštní povaze pohledávky vážící se k účtu o započtení uvažovat.¹¹⁹

¹¹⁵ Dle ustanovení § 2001 občanského zákoníku.

¹¹⁶ V případě platebního účtu a s tím spojené aplikace § 154 ZPISk je však nutné dbát smyslu tohoto ustanovení.

¹¹⁷ Podstatné je takové porušení povinnosti, o němž strana porušující smlouvu již při uzavření smlouvy věděla nebo musela vědět, že by druhá strana smlouvu neuzavřela, pokud by toto porušení předvíдалa; v ostatních případech se má za to, že porušení podstatné není.

¹¹⁸ Ustanovení § 1985 občanského zákoníku.

¹¹⁹ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář.*: Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1140.

2.4.1 Výpověď závazku z rámcové smlouvy – platební účet

Kromě obecné úpravy zániku závazků, kterou obsahuje občanský zákoník, zakotvuje zákon o platebním styku ustanovení o výpovědi závazku ze smlouvy o účtu, která je smlouvou o platebních službách. Jedná se tedy de facto o možnost výpovědi smlouvy o platebním účtu.¹²⁰

Tato úprava obsažená v § 152 až § 155 ZPIStk zahrnuje tři možné varianty výpovědi smlouvy. Obecně platí, že podle § 128 odst. 1 ZPIStk, se poskytovatel a uživatel nemohou dohodou odchýlit od výše uvedených ustanovení v neprospěch uživatele. Výjimku z toho pravidla stanovuje § 128 odst. 6 ZPIStk, který umožňuje, aby se poskytovatel a uživatel, který není spotřebitelem dohodou mimo jiné odchýlili od § 132 až § 155 ZPIStk. Pro právní vztahy, ve kterých vystupuje na straně uživatele spotřebitel, je tedy úprava výpovědi smlouvy kogentní a nelze se od ní v jeho neprospěch odchýlit. Důvod tohoto pravidla spočívá dle důvodové zprávy k zákonu o platebním styku v ochraně slabší smluvní strany, která v zásadě nemá možnost s dokonalou znalostí věci posoudit skutečné výhody a případná rizika odchýlné smluvní úpravy.¹²¹

První z možností, kdy může být využito výpovědi závazku z rámcové smlouvy, nastává v případě, že poskytovatel navrhne uživateli změnu závazku z rámcové smlouvy nejpozději dva měsíce přede dnem, kdy má podle návrhu změna závazku z rámcové smlouvy nabýt účinnosti. Uživatel má v takovém případě právo odmítnout návrh na změnu závazku z rámcové smlouvy a v návaznosti na toto odmítnutí má právo závazek z rámcové smlouvy přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, bezúplatně a s okamžitou účinností vypovědět.

Takto vytvořená konstrukce s sebou však může pro poskytovatele nést určité komplikace. Jelikož má uživatel právo odmítnout návrh na změnu závazku z rámcové smlouvy a případně tento závazek vypovědět až do dne, kdy má změna nabýt účinnosti, zůstává poskytovatel v nejistotě, zda ke změně závazku z rámcové smlouvy dojde či nikoliv.¹²² Konstrukce, která by umožnila zachování odmítnutí změny závazku z rámcové smlouvy se současným stanovením, že tak může být učiněno například nejpozději měsíc přede dnem, kdy má změna nabýt účinnosti, se jeví jako praktičtější pro poskytovatele, kteří budou s předstihem informováni o tom, jak si jednotliví uživatelé zvolili a přitom zůstává zachována možnost odmítnutí změny.

Příliš smysluplná není ani samotná možnost vypovědět smlouvu v případě navrhované změny závazku z rámcové smlouvy, a to až do dne účinnosti nabytí navrhovaných změn. Dle

¹²⁰ Dle § 2669 občanského zákoníku je úprava platebního účtu obsažena v jiném zákoně, kterým je zákon č. 370/2017 Sb. zákon o platebním styku.

¹²¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 370/2017 Sb. o platebním styku k § 128 a 129.

¹²² BERAN, Jirí; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 472.

platné úpravy může totiž uživatel odmítnout návrh na změnu závazku z rámcové smlouvy, čímž zůstane zachován závazek v nezměněné podobě, proč je mu jako bonus navíc nad rámec obecné možnosti vypovědět závazek z rámcové smlouvy¹²³ nabídnuta možnost bezúplatně a s okamžitou účinností závazek vypovědět, potom co odmítl jeho změnu, není jasné.¹²⁴

Speciální úprava obsažená v § 152 odst. 5 ZPIStk se týká změn úrokových sazeb a směnných kurzů, v tomto případě je poskytovatel oprávněn kdykoli jednostranně a bez předchozího oznámení, bylo-li to dohodnuto, změnit úrokové sazby a směnné kurzy používané při platebních transakcích, je-li změna založena na změně referenčních sazeb nebo směnných kurzů podle § 136 odst. 1 písm. b) ZPIStk. Použití slovního spojení „při platebních transakcích“ v souvislosti s úrokovými sazbami nedává příliš smysl a zjevně muselo dojít k špatné transpozici směrnice PSD2, která v článku 54 hovoří o platebních transakcích pouze v souvislosti se směnnými kurzy, jelikož právě při platebních transakcích může být využito směny měn, a tak je třeba vykládat i ustanovení § 152 odst. 5 ZPIStk.¹²⁵ Možnosti snadné změny úrokových sazeb a směnných kurzů využívají poskytovatelé platebních služeb velice hojně a zařazují toto ujednání do smluv. V opačném případě by muselo být postupováno standardním způsobem pro změnu závazku z rámcové smlouvy, který je příliš zdlouhavý a pro změnu směnných kurzů a úrokových sazeb nevhodný.

Druhou situací, kdy lze využít možnosti výpovědi smlouvy stanovuje § 153 ZPIStk. Ten upravuje obecně možnost uživatele vypovědět závazek z rámcové smlouvy. Uživateli, který je spotřebitelem, zaručuje toto ustanovení širokou možnost výpovědi smlouvy. Vypovědět závazek z rámcové smlouvy může kdykoli, i když byla rámcová smlouva uzavřena na dobu určitou. Nebyla-li sjednána výpovědní doba, zaniká závazek okamžikem účinnosti výpovědi. Naopak, byla-li výpovědní doba sjednána, zaniká závazek z rámcové smlouvy až uplynutím výpovědní doby, která nesmí být delší než 1 měsíc.

Toto ustanovení však nemusí být respektováno v případě, kdy uživatel není spotřebitelem. Potom si smluvní strany mohou sjednat rozdílnou úpravu. Výpovědní doba poté může být sjednána i delší a nemusí být respektováno ani ustanovením § 153 ZPIStk široce vymezené právo vypovědět závazek z rámcové smlouvy či omezené právo poskytovatele na úplatu za výpověď závazku z rámcové smlouvy. Bude totiž záležet na tom, jaká práva a povinnosti si smluvní strany mezi sebou sjednají.

¹²³ Podle ustanovení § 153 ZPIStk.

¹²⁴ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 474

¹²⁵ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 475.

Dohodnou-li se smluvní strany, že vyloučí použití § 153 ZPIStk, dále však již ve smlouvě neujednají podmínky výpovědi závazku z rámcové smlouvy, může být pro rámcové smlouvy sjednané na dobu neurčitou využito ustanovení § 1999 odst. 1 občanského zákoníku, které stanovuje možnost zrušení závazku ke konci kalendářního čtvrtletí výpovědí podanou alespoň tři měsíce předem.¹²⁶ Toto ustanovení nemůže být použito ve vztahu ke smlouvám na dobu určitou a při absenci ujednání podmínek výpovědi závazku z rámcové smlouvy by nebylo možné takový závazek vypovědět.¹²⁷

Třetí a poslední situaci, kdy lze využít možnosti výpovědi smlouvy upravuje § 154 ZPIStk, v němž je upravena možnost poskytovatele vypovědět závazek z rámcové smlouvy. Jedná-li se o případ, kdy je uživatelem spotřebitel, chrání toto ustanovení postavení spotřebitele, kterému zaručuje, že závazek z rámcové smlouvy uzavřený na dobu určitou nemůže poskytovatel vypovědět vůbec a v případě závazku ze smlouvy na dobu neurčitou je nutné možnost výpovědi ze strany poskytovatele dohodnout a zároveň stanovit výpovědní dobu, která nesmí být kratší než dva měsíce. Uživatel, který je spotřebitelem, má díky tomuto ustanovení dostatečný čas na případné uzavření rámcové smlouvy o poskytování platebních služeb s jiným poskytovatelem.

Stejně jako v případě § 153 ZPIStk platí i u § 154 ZPIStk, že není-li uživatel spotřebitelem, lze se dohodou smluvních stran odchýlit od znění příslušného ustanovení. Poté si mohou smluvní strany sjednat úpravu odlišnou.

Zajímavý může být vztah úpravy odstoupení od smlouvy dle občanského zákoníku a výpovědi závazku z rámcové smlouvy ze strany poskytovatele. Obecně lze konstatovat, že možnost odstoupení od smlouvy stanoví-li tak zákon, nemůže být ze své podstaty v rozporu s úpravou výpovědi závazku z rámcové smlouvy ze strany poskytovatele. V případě, že má uživatel postavení spotřebitele platí ustanovení § 154 ZPIStk bezvýhradně, a proto bude nutné dbát vyšší obezřetnosti za situací, kdy budou smluvně ujednány důvody pro odstoupení od smlouvy poskytovatelem. Takové ujednání by se mohlo snadno dostat do rozporu se smyslem ustanovení § 154 ZPIStk, které chrání uživatele před možností poskytovatele snadno a rychle ukončit smluvní vztah založený rámcovou smlouvou o platebních službách.¹²⁸

¹²⁶ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář. Komentáře* (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 479-480.

¹²⁷ Ustanovení § 2000 občanského zákoníku tím není dotčeno.

¹²⁸ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář. Komentáře* (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 487-488.

V odborné literatuře¹²⁹ byl také vysloven názor, který uvádí, že úprava výpovědi závazku z rámcové smlouvy je speciální vůči úpravě výpovědi závazku ze smlouvy o účtu obsažené v občanském zákoníku v § 2674 a § 2675, které jsou obsaženy v pododílu 3 s názvem jiný než platební účet. Argumentace se opírá o to, že dojde-li na jiném než platebním účtu k platebním transakcím, pak by došlo k tomu, že k výpovědi smlouvy o účtu by muselo dojít dle zákona o platebním styku, a nikoliv podle úpravy v občanském zákoníku, jelikož by pak taková smlouva o účtu byla rámcovou smlouvou o platebních službách.¹³⁰

S pojetím vztahu ustanovení o výpovědi smlouvy dle zákona o platebním styku a dle občanského zákoníku, jak byl uveden, není možné souhlasit. Občanský zákoník člení účty z hlediska toho, zda se na ně vztahuje zákon o platebním styku či nikoliv na účty platební a jiné než platební. Zvolený způsob rozlišování mezi těmito účty není příliš zdařilý a nese s sebou určité problémy, o kterých již bylo pojednáno výše.¹³¹ K rozhodování o tom, zda se jedná o platební účet či nikoliv musíme využít funkčně účelové hledisko a zaměřit se na skutečný účel každého konkrétního účtu. Soudní dvůr Evropské unie ve věci C-191/17 využil jako možná kritéria pro rozlišování druhů účtů, nemožnost přímého provádění platebních transakcí a nutnost existence zprostředkovacího platebního účtu pro uskutečnění platebních transakcí, kdy lze de facto provádět platební transakce pouze mezi vlastními účty jedné osoby. Je tedy možné, že u jiného než platebního účtu dojde k uskutečnění platební transakce, neznamená to však, že se tento účet okamžitě mění v účet platební. Ostatně i samotné ustanovení § 2669 občanského zákoníku uvádí, že zákon o platebním styku upravuje převody peněžních prostředků na účtu, který není platebním účtem, jestliže se jedná o platební transakci podle zákona o platebním styku. Za tohoto předpokladu proto není možné, aby se smlouva o jiném než platebním účtu, na kterou se vztahuje úprava § 2670 a násl. občanského zákoníku stala zároveň rámcovou smlouvou o poskytování platebních služeb. Tyto dvě právní úpravy existují do jisté míry vedle sebe. Pro platební účty se využije úprava zákona o platebním styku a pro jiné než platební účty platí úprava obsažená v občanském zákoníku. Ani z hlediska praxe by pojetí z komentáře nedávalo smysl. Strany smlouvy o jiném než platebním účtu by totiž byly vystaveny nejistotě ohledně toho, zda se na jimi uzavřenou smlouvu vztahují ustanovení

¹²⁹ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 483.

¹³⁰ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 483,488.

¹³¹ Viz kapitola 1.4.

o výpovědi smlouvy dle zákona o platebním styku či nikoliv, a to na základě toho, zda na příslušném účtu dojde k platební transakci či nikoliv.

2.4.2 Výpověď závazku ze smlouvy o účtu – jiný než platební účet

Občanský zákoník obsahuje v § 1998 až § 2000 obecnou úpravu výpovědi závazku, když však tato úprava zároveň stanovuje, že lze vypovědět závazek, ujednají-li si to strany nebo stanoví-li tak zákon. Úprava, kterou obsahuje § 2674 a § 2675 občanského zákoníku, je proto speciální úpravou výpovědi konkrétního závazku, kterým je závazek ze smlouvy o jiném než platebním účtu.¹³²

Ustanovení § 2674 upravuje podmínky výpovědi závazku ze smlouvy o jiném než platebním účtu ze strany majitele účtu. Naopak ustanovení § 2675 řeší výpověď závazku ze strany toho, kdo vede účet.

Majitel účtu může závazek vypovědět i bez výpovědní doby, i když je smlouva sjednána na dobu určitou. Liška uvádí, že „*předčasná výpověď závazku ze smlouvy o účtu na dobu určitou bude zpravidla spojena se ztrátou výhod pro majitele účtu v podobě sjednaného úrokového příslušenství apod.*“¹³³ V praxi bývají takové předčasné výpovědi sankcionovány právě zmíněnou ztrátou úrokového příslušenství,¹³⁴ sankcí v podobě poplatku za předčasný výběr¹³⁵ nebo sankcí v podobě ztráty poměrné výše vložených peněžních prostředků.¹³⁶

Ten, kdo vede účet, může závazek ze smlouvy vypovědět s účinností ke konci měsíce následujícího po měsíci, v němž výpověď došla majiteli účtu. Panuje shoda na tom, že takto vypovědět závazek ze smlouvy o jiném než platebním účtu může ten, kdo vede účet, pouze u smlouvy sjednané na dobu neurčitou. Tento závěr se opírá o skutečnost, že na rozdíl od znění § 2674 občanského zákoníku, který výslovně připouští, aby majitel účtu vypověděl i závazek ze smlouvy uzavřené na dobu určitou, u znění § 2675 odst. 1 občanského zákoníku, který upravuje výpověď závazku tím, kdo vede účet, toto výslovné připuštění chybí.¹³⁷

¹³² ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2674. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#pa_2674 [cit. 2024-04-13].

¹³³ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1196.

¹³⁴ Komerční banka. *Podmínky vkladových účtů*. Online. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/o-bance/dokumenty/nejsem-v-nove-ere#8-Ucty-konta-vklady>. [cit. 2024-04-13].

¹³⁵ Komerční banka. *Sazebníky KB - Občané*. Online. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/ceny-a-sazby#obcane>. [cit. 2024-04-13].

¹³⁶ ČSOB. *Sazebník ČSOB pro fyzické osoby – občany*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/lide/poplatky-a-sazby/poplatky>. [cit. 2024-04-13].

¹³⁷ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Online. 2. vydání (2.aktualizace). V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2675. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdm>

Ustanovení § 2675 odst. 2 občanského zákoníku dále uvádí, že ten, kdo vede účet, může závazek ze smlouvy vypovědět i bez výpovědní doby, poruší-li majitel účtu podstatným způsobem ujednanou povinnost. Na rozdíl od předchozích popsanych situacích, kde nebylo vyžadováno, aby musel mít ten, kdo vede účet, právní důvod pro podání takové výpovědi, v této situaci je nutné porušení ujednané povinnosti podstatným způsobem. Takové podstatné porušení povinnosti by mělo být specifikováno ve smlouvě či obchodních podmínkách, není-li tomu tak, vycházíme z ustanovení § 2002 odst. 1 občanského zákoníku,¹³⁸ které definuje, co se rozumí podstatným porušením povinnosti.¹³⁹

Právní úprava neklade žádné nároky ani na formu, jakou má být výpověď učiněna. Podle § 559 občanského zákoníku má v takovém případě každý právo zvolit si libovolnou formu pro právní jednání.¹⁴⁰ Dle některých názorů se však může jevit sporné, zda je možné ze znění ustanovení § 2675 odst. 1 občanského zákoníku vyvozovat, že zákonodárce uvedením spojení o dojití výpovědi majiteli účtu, měl v úmyslu zakotvit požadavek výpovědi v písemné formě.¹⁴¹ Dojití projevu vůle upravuje občanský zákoník v § 570 výhradně v souvislosti s právním jednáním vůči nepřítomné osobě. V případě jednání mezi přítomnými se toto ustanovení nepoužije, jelikož se nečiní rozdíl mezi projevem vůle a jeho dojitím, když dochází ke splnutí obou okamžiků.¹⁴² K výpovědi závazku ze smlouvy ze strany toho, kdo vede účet, však může bezesporu dojít i při osobním jednání, kde jsou přítomny obě smluvní strany. Navíc sám § 2675 občanského zákoníku v odstavci druhém nijak neřeší formu výpovědi v případě výpovědi smlouvy při porušení povinnosti podstatným způsobem. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pouhé uvedení sousloví o dojití výpovědi nezakládá povinnost písemné formy výpovědi. Příslušné ustanovení je třeba vyložit tak, že vypovědět závazek ze smlouvy lze s účinností ke konci měsíce následujícího po měsíci, v němž měl majitel účtu možnost seznámit se s takovou výpovědí.

nzv [cit. 2024-04-13], shodně ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2675. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_194374 [cit. 2024-04-13].

¹³⁸ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 108.

¹³⁹ K tomu dále viz kapitola 2.4 v úvodu.

¹⁴⁰ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 108.

¹⁴¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2675. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_194374 [cit. 2024-04-13].

¹⁴² LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, k § 570. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgfpwk5tlgi2s443cl4zdamjssl44dsx3qmy2toma>. [cit. 2024-04-13].

Je nutné také uvést, že ustanovení § 2674 a § 2675 mají dispozitivní povahu a smluvní strany si mohou sjednat úpravu odlišnou,¹⁴³ což je běžnou praxí. Dochází například k ujednání, dle kterého může ten, kdo vede účet, vypovědět závazek ze smlouvy sjednané na dobu určitou¹⁴⁴ či si strany ujednávají povinnost výpovědi v písemné formě.¹⁴⁵

Úprava vkladní knížky obecně zánik závazku ze smlouvy o účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka neupravuje a je třeba se řídit obecnou úpravou zániku závazku s výjimkou ustanovení § 2679 občanského zákoníku, které stanovuje specifický zánik závazku ze smlouvy o účtu v případě vkladní knížky, který nastává ex lege, pokud majitel účtu nenakládal s peněžními prostředky na vkladní knížce po dobu dvaceti let a ani po tuto dobu nepředložil vkladní knížku k doplnění záznamů.

¹⁴³ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2674. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjls144dsx3qmyzdmnzu> [cit. 2024-04-14], shodně ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2674. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_193759 [cit. 2024-04-14].

¹⁴⁴ Komerční banka. *Podmínky vkladových účtů*. Online. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/obance/dokumenty/nejsem-v-nove-ere#8-Ucty-konta-vklady>. [cit. 2024-04-14].

¹⁴⁵ ČSOB. *Sazebník ČSOB pro fyzické osoby – občany*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/lide/sporeni/terminovany-vklad>. [cit. 2024-04-14].

3 Nakládání s peněžními prostředky na účtu

V předcházející části této práce byla věnována pozornost oblasti nakládání s účtem a s tím spojená další témata přímo související s nakládáním s účtem (např. smrt majitele účtu). V této části se pozornost obrátí na oblast nakládání s pohledávkou vážící se k účtu, a to ve formě nakládání s peněžními prostředky na účtu, která doplňuje problematiku nakládání s účtem a jde s ní ruku v ruce.

Pojem nakládání s peněžními prostředky na účtu se vyskytuje v ustanovení § 2664 a § 2677 občanského zákoníku. Co se tímto pojmem rozumí, však tato ustanovení neuvádí. Panuje shoda na tom, že nakládání s peněžními prostředky spočívá ve změně výše pohledávky majitele účtu za tím, kdo vede účet, v důsledku provedení platební transakce, ke které dala příkaz oprávněná osoba. Tato transakce bude uskutečněna skrze vložení hotovosti na účet, výběr hotovosti z účtu či převod peněžních prostředků z účtu nebo na účet.¹⁴⁶

Slovní spojení oprávněná osoba, které není legislativně zakotveno, je třeba vyložit jako označení pro všechny subjekty, které mohou být nositeli oprávnění k nakládání s peněžními prostředky. Takovou oprávněnou osobou je především majitel účtu, jak vyplývá z ustanovení § 2664 občanského zákoníku. Toto ustanovení dále uvádí, že s peněžními prostředky mohou za podmínek ujednaných ve smlouvě a způsobem ujednaným ve smlouvě nakládat i zmocněnci majitele účtu.

Za situace, kdy bude účet zřízen pro více osob, se odborná literatura shoduje, že budou ve vztahu k nakládání s peněžními prostředky rozhodující podmínky, které si spolumajitelé dojednali ve smlouvě o účtu, ve které se vymezí způsob a rozsah nakládání.¹⁴⁷ Neupraví-li si spolumajitelé vlastní podmínky nakládání s peněžními prostředky, bude se vycházet ze zákonného znění ustanovení § 2663 občanského zákoníku, které stanovuje, že každá z osob, pro kterou byl účet zřízen, má postavení majitele účtu, proto bude každý ze spolumajitelů účtů

¹⁴⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1188, shodně PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2664. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjls144dsx3qmyzdmnru> [cit. 2024-04-17],

¹⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2664. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#c_187541 [cit. 2024-04-17], shodně LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 116.

oprávněn nakládat s peněžními prostředky samostatně a neomezeně, a to bez ohledu na svůj skutečný podíl na těchto prostředcích.¹⁴⁸

Pro úplnost je třeba uvést, jakým způsobem se realizuje samotné nakládání s peněžními prostředky, které je typické především pro platební účty, na kterých dochází k dynamické změně výše pohledávky skrze pravidelné provádění platebních transakcí v běžném každodenním životě. Tyto platební transakce se řídí úpravou obsaženou v zákoně o platebním styku a provádí se na základě platebních příkazů dle § 2 odst. 3 písm. c) ZPIStk, kterým se iniciuje platební transakce.¹⁴⁹ Tyto platební příkazy jsou prováděny skrze platební prostředky podle § 2 odst. 1 písm. d) ZPIStk, který definuje platební prostředek jako zařízení nebo soubor postupů dohodnutých mezi poskytovatelem a uživatelem, které jsou vztaženy k osobě uživatele, a kterými uživatel dává platební příkaz. Mezi tyto platební prostředky jsou typicky řazeny platební karty, platební příkazy v listinné podobě, či postupy sjednané k zadávání elektronických platebních příkazů (především skrze internetové bankovníctví či speciální aplikaci v chytrém telefonu).¹⁵⁰ Toto vymezení možných způsobů nakládání s peněžními prostředky bude dále důležité v souvislosti se zmocněním k nakládání s peněžními prostředky. Nakládání s peněžními prostředky na účtu upravuje také § 2677 občanského zákoníku v pododdílu zabývající se úpravou vkladní knížky. Toto ustanovení je zvláštním úpravou ve vztahu k úpravě v § 2664 občanského zákoníku, která je úpravou obecnou. Nakládání s peněžními prostředky ve vztahu k vkladní knížce a jeho specifika budou rozebrána v samostatné kapitole.¹⁵¹

3.1 Zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu

Mezi oprávněné osoby, které mají právo nakládat s peněžními prostředky na účtu, patří kromě majitele účtu také jeho případní zmocněnci, pro které se v bankovní praxi vžilo označení disponent.

Podmínky udělení tohoto zmocnění uvádí § 2664 občanského zákoníku. Zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu může být uděleno pouze pod podmínkou, že možnost majitele účtu udělit zmocnění byla mezi tímto majitelem účtu a tím, kdo vede účet, sjednána ve smlouvě a dále bylo sjednáno, co může být obsahem takového zmocnění.

¹⁴⁸ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 116.

¹⁴⁹ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 40.

¹⁵⁰ BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-788-4, str. 23-25.

¹⁵¹ Kapitola 3.2.

V samotném zmocnění poté bude vymezen způsob a rozsah oprávnění konkrétního zmocněnce k nakládání s peněžními prostředky v mezích smluvního ujednání mezi majitelem účtu a tím, kdo vede účet.¹⁵²

Při určení okruhu možných způsobů nakládání s peněžními prostředky na účtu, je možné vycházet z obecných způsobů nakládání s peněžními prostředky. Zmocněnec tak může využívat platební kartu či internetové bankovníctví k provádění platebních transakcí. Možnost využívání platebních příkazů v listinné podobě již není s rozvojem moderních technologií příliš praktická, to však nebrání tomu, aby byl způsob takové nakládání s peněžními prostředky zmocněnci umožněn. V úvahu přichází možnost udělit zmocnění pouze k jedinému z nabízených způsobů nakládání s peněžními prostředky, stejně tak jako možnost udělit zmocnění s oprávněním využít více způsobů, vždy bude záležet na konkrétním smluvním ujednání. Ohledně určení rozsahu zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu, mohou nastat dvě situace. Buď nebude rozsah zmocnění nijak upraven, což znamená, že zmocnění k nakládání s peněžními prostředky není nijak limitováno, nebo budou majitelem účtu nastaveny limity určené konkrétní částkou, do které je zmocněnec oprávněn disponovat prostředky. Tato limitace se využívá především u platebních karet, ale také u zadávání elektronických platebních příkazů skrze internetové bankovníctví.

U účtu zřízeného pro více osob bude nutné opět vyjít ze základní premisy, že na prvním místě budou podmínky pro udělení zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu, které budou sjednány ve smlouvě, jelikož ustanovení § 2664 občanského zákoníku vyžaduje, aby možnost majitele účtu udělit zmocnění byla mezi tímto majitelem účtu a tím, kdo vede účet, sjednána ve smlouvě. Zřetelně to dokládá Liška „*tím odpadá možnost, že by majitel účtu udělil zmocnění třetí osobě, aniž by takové oprávnění měl smlouveno ve smlouvě o účtu.*“¹⁵³ Toto pravidlo samozřejmě platí i pro případ účtu zřízeného pro více osob. Nebude-li ve smlouvě stanovena možnost udělit zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu, není možné takové zmocnění vůbec učinit. Nelze proto souhlasit s názorem Mimrové, že „*ve vztahu k více spolumajitelům účtu lze mít za to, že zmocnění k nakládání s peněžními prostředky může udělit každý ze spolumajitelů samostatně, nevyplývá-li ze smlouvy něco jiného.*“¹⁵⁴ Takové tvrzení je

¹⁵² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).*: Komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1188.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace).* V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2664. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdmnru> [cit. 2024-04-27].

samo o sobě zavádějící, jelikož bez smluvního ujednání o možnosti udělení zmocnění, nelze o zmocnění vůbec uvažovat. Chtějí-li spolumajitelé udělovat zmocnění k nakládání s peněžními prostředky, musí takovou možnost bezpodmínečně ve smlouvě o účtu ujednat. Jaká bude finální podoba tohoto ujednání, je závislá na kontrakčním procesu a může být v jednotlivých případech rozdílná. Úvaha o možném samostatném oprávnění každého ze spolumajitelů udělit zmocnění, založená na již výše rozebrané problematice nakládání s peněžními prostředky na účtu jednotlivými spolumajiteli, je aplikovatelná spíše jako pomocný interpretační prostředek v případě nejasného smluvního ujednání o možnosti zmocnění, nikoliv však jako základní východisko, které neodpovídá smyslu ustanovení § 2664 občanského zákoníku.

Ustanovení § 2664 občanského zákoníku mimo podmínky udělení zmocnění upravuje také zánik zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu při úmrtí majitele účtu. Udělené zmocnění nezaniká smrtí zmocnitele, nevyplývá-li ze zmocnění opak. Tato pravidlo je zvláštní úpravou vůči § 448 odst. 1 občanského zákoníku, které upravuje zánik zmocnění při úmrtí zmocnitele opačným způsobem. Nebude-li stanoveno jinak pro toho, kdo vede účet, to znamená, že je i nadále povinen dbát příkazů zmocněnce při nakládání s prostředky na základě stále existujícího zmocnění.¹⁵⁵ Není však možné, aby zmocnitel po smrti majitele účtu libovolně nakládal s peněžními prostředky na účtu, což shodně platí i za života zmocnitele. Takové jednání by mělo zcela jistě následky pro řízení o pozůstalosti a dále by mohlo být v centru zájmů právních nástupců majitele účtu. V této souvislosti je možné poukázat na institut bezdůvodného obohacení, jemuž bude věnována pozornost níže v souvislosti s nakládáním s peněžními prostředky na účtu zmocněncem.

Specifickým druhem nakládání s peněžními prostředky na účtu v souvislosti se smrtí majitele účtu, je případ správce pozůstalosti, který může ze své pozice spravovat i účet zůstavitele. Správce pozůstalosti musí jednat tak, aby byl zachován majetek zůstavitele, a proto si lze představit, že v odůvodněných případech může správce pozůstalosti přikázat zastavit určité převody peněžních prostředků z účtu, které mohou mít charakter trvalých plateb a majitel účtu neurčil, že má být zastaveno jejich provádění. Takové jednání, i přestože nespočívá ve spotřebování peněžních prostředků, svým charakter jistě spadá pod pojem nakládání s peněžními prostředky na účtu.¹⁵⁶

¹⁵⁵ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).*: Komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1188.

¹⁵⁶ Více k postavení správce pozůstalosti kapitola 2.3.

3.1.1 Postavení zmocněnce – bezdůvodné obohacení

Při udělení zmocnění k nakládání s peněžními prostředky se zmocněnci dává příležitost nakládat s peněžními prostředky na účtu, čímž dochází ke změně výše pohledávky majitele účtu, vůči tomu, kdo vede účet. Zmocněnec tak zasahuje do majetkových práv majitele účtu. Nejvyšší soud konstantně judikuje, že samotná existence zmocnění k nakládání s peněžními prostředky nemůže být právním titulem pro libovolné nakládání s peněžními prostředky, vždy je třeba zkoumat, zda je pro nakládání s peněžními prostředky ze strany zmocněnce adekvátní právní důvod, který může spočívat v uzavřené smlouvě, v existenci manželství mezi zmocněncem a zmocnitelem atd.¹⁵⁷ Dojde-li proto k nakládání s peněžními prostředky ze strany zmocněnce bez adekvátního právního důvodu, vznikne majiteli účtu pohledávka za zmocněncem z titulu bezdůvodného obohacení, což platí i v případě, kdy zmocněnec využil peněžní prostředky k splnění vlastního dluhu. Za takové situace dojde k uspokojení zmocněncova věřitele a zmocněnec získá majetkový prospěch v podobě uhrazení svého dluhu. Naopak majiteli účtu vznikne újma v podobě zmenšení pohledávky za tím, kdo vede účet. V daném případě se tedy bez spravedlivého důvodu obohatil zmocněnec nikoliv věřitel toho zmocněnce.¹⁵⁸

Podstatnou roli hraje úprava zmocnění k nakládání s peněžními prostředky i ve vztahu k dědění, jelikož smrtí majitele účtu závazek ze smlouvy o účtu nezaniká a do práv a povinností zůstavitele – majitele účtu vyplývajících ze smlouvy o účtu vstupují dědicové zůstavitele okamžikem jeho smrti.¹⁵⁹ Díky tomu, že závazek ze smlouvy o účtu nezaniká smrtí majitele účtu mohou na takovém účtu v souladu s § 2666 občanského zákoníku probíhat nadále převody peněžních prostředků na účet i z účtu, s výjimkou těch převodů z účtu o nichž majitel účtu určil, že se v nich po jeho smrti pokračovat nemá. Na tuto úpravu dále navazuje znění § 2664 občanského zákoníku, které stanovuje, že nevyplývá-li ze zmocnění opak nezaniká smrtí zmocnitele.

Na účtu tak může docházet k vložení či výběru hotovosti nebo k převodům peněžních prostředků i po smrti majitele účtu. Není proto neobvyklé, že se výše zůstatku na účtu ke dni úmrtí majitele účtu může lišit od výše zůstatku na účtu v okamžiku, kdy bude dědic na základě rozhodnutí o dědictví požadovat po tom, kdo vede účet, aby jako právní nástupce měl možnost s peněžními prostředky na účtu disponovat. Stane-li se, že ke konkrétnímu účtu udělil jeho

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.11.2015, sp. zn. 28 Cdo 2316/2015 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019.

¹⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.8.2016, sp. zn. 28 Cdo 3823/2015.

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019.

majitel zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu a takové zmocnění nezaniklo smrtí majitele účtu, zmocněnec může nakládat s peněžními prostředky i po smrti majitele účtu, čímž může dojít k odčerpání peněžních prostředků z účtu. Nebude-li mít k takovému nakládání s peněžními prostředky zmocněnec adekvátní právní důvod, znamená to, že se bez spravedlivého důvodu obohatil na úkor dědice či dědiců, kteří nabyli práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy o účtu. Takový zmocněnec je poté povinen vydat to, oč se obohatil.¹⁶⁰

Vyskytují se také případy, kdy je zmocněncem jeden z budoucích dědiců zůstavitele a z jeho strany dojde k neoprávněnému nakládání s peněžními prostředky před smrtí zůstavitele. Ostatní dědicové pak mohou v pozůstalostním řízení tvrdit, že by měla být do seznamu aktiv pozůstalosti zahrnuta i pohledávka zůstavitele za dědicem, který v postavení zmocněnce neoprávněně nakládal s peněžními prostředky. Tento dědic však s tímto nebude souhlasit a mezi dědici tak dojde ke sporu ve skutkových tvrzeních. V takovém případě se uplatní úprava § 172 odst. 2 z.ř.s., které stanovuje, že pokud se dědici neshodnou na rozhodných skutečnostech o tom, co vše patří do aktiv pozůstalosti, ke spornému majetku se v řízení a při projednání pozůstalosti nepřihlíží, řízení o pozůstalosti má totiž charakter nesporného řízení. Je poté na dědících, aby se svých práv domohli u soudu ve sporném řízení.¹⁶¹

Zvláštním případem, který řešil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019, je situace, při které jediný dědic zůstavitele zjistil po právní moci rozhodnutí o dědictví z výpisu z účtu, že před smrtí zůstavitele, dle tvrzení dědice, nakládal zmocněnec s peněžními prostředky na účtu bez právního důvodu. Tento jediný dědic podal vůči bývalému zmocněnci žalobu na zaplacení převedené částky z titulu bezdůvodného obohacení zmocněnce. Nejvyšší soud se neztotožnil se závěry soudu odvolacího o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobce opřené o tvrzení, že pohledávka zůstavitele z titulu bezdůvodného obohacení nebyla uplatněna v pozůstalostním řízení. Nejvyšší soud správně vycházel z toho, že k přechodu práv a povinností ze zůstavitele na dědice dochází ze zákona okamžikem smrti zůstavitele a že rozhodnutím o dědictví je postaveno najisto, kdo je zůstavitelovým dědicem. Ve výše uvedeném případě tedy jediný dědic zůstavitele vstoupil do právního postavení zůstavitele a disponuje tak aktivní věcnou legitimací k podání žaloby, bez ohledu na to, zda byla či nebyla určitá pohledávka zařazena do seznamu aktiv při projednání pozůstalosti.

¹⁶⁰ FAJT, Martin. *K převodu peněžních prostředků z účtu zůstavitele osobou s dispozičním právem*. Online. Epravo.cz. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-prevodu-peneznich-prostredku-z-uctu-zustavitele-osobou-s-dispozicnim-pravem-110294.html?mail>. [cit. 2024-04-29].

¹⁶¹ SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David a HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-788-0, str. 391-392.

Jak uvádí Fajt, kdyby se dědic nemohl domáhat svých práv přímo v soudním řízení, musel by nejdříve žádat o dodatečné projednání pozůstalosti, při němž by byla taková pohledávka zařazena do aktiv pozůstalosti, což Fajt označuje za přepjatý formalismus.¹⁶²

Především je taková konstrukce pro dědice silně nepraktická. Za situace, kdy zmocněnec bude rozporovat, že k jeho údajnému bezdůvodnému obohacení nedošlo a že pohledávka zůstavitele neexistuje, a to se mu podaří prokázat u soudu, bude sice v seznamu aktiv pozůstalosti uvedena pohledávka za zmocněncem z titulu bezdůvodného obohacení, de facto však taková pohledávka existovat nebude. Při aplikaci závěrů Nejvyššího soudu se takové situaci nechá vyhnout. Nejdříve bude postaveno na jisto, zda určitá pohledávka existuje či nikoliv a následně bude možné takovou pohledávku projednat v řízení o dodatečném projednání pozůstalosti.

Komplikovanější je situace, kdy bude dědiců více. Potom budou aktivně věcně legitimováni k podání žaloby všichni dědicové společně bez ohledu na to, jaký majetek v původní dědickém řízení nabyli, což vyplývá i z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2023, sp. zn. 24 Cdo 691/2022. Jiný výklad není s ohledem na případné navazující dodatečné projednání pozůstalosti možný. Bude-li soudem shledáno, že zmocněnec se na úkor zůstavitele – majitele účtu bezdůvodně obohatil, bude povinen dědicům vydat to, oč se obohatil. Takový nově objevený majetek bude tvořit aktivum pozůstalosti a bude ho nutné dodatečně projednat. V řízení o dodatečném projednání pozůstalosti není vyloučeno, aby například dědicové uzavřeli dohodu o rozdělení takového nově objeveného majetku, nabýt ho tak může jen jeden z dědiců či poměrně všichni dědicové. Do doby, než bude takto rozhodnuto, není postaveno na jisto, kdo nově objevený majetek skutečně nabyt.¹⁶³

3.2 Nakládání s peněžními prostředky – vkladní knížka

Kromě obecné úpravy nakládání s peněžními prostředky na účtu obsahuje občanský zákoník také zvláštní úpravu ve vztahu k účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka. Tato úprava obsažená v § 2677 občanského zákoníku koresponduje se zvláštní povahou účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka, která spočívá v odlišném způsobu nakládání s peněžními prostředky na účtu. Ustanovení § 2677 občanského zákoníku totiž stanovuje, že

¹⁶² FAJT, Martin. *K převodu peněžních prostředků z účtu zůstavitele osobou s dispozičním právem*. Online. Epravo.cz. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-prevodu-peneznich-prostredku-z-uctu-zustavitele-osobou-s-dispozicnim-pravem-110294.html?mail>. [cit. 2024-04-29].

¹⁶³ JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních): Soudcovský komentář*. Online. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, k § 193. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/206/1/2#c_264757 [cit. 2024-04-29].

bez předložení vkladní knížky nelze s peněžními prostředky na účtu nakládat. Toto je stěžejní rozdíl oproti ostatními druhům účtů, k čemuž je dále nutné uvést, že dle ustanovení § 2676 občanského zákoníku výstavce vkladní knížky potvrzuje vystavením vkladní knížky vložení hotovosti na účet a výběr hotovosti z účtu a že účet, k němuž byla vystavena vkladní knížka neslouží k provádění převodů peněžních prostředků.

Výše nastíněná právní úprava s sebou přináší určité neshody v odborné literatuře ohledně výkladu těchto ustanovení. Část odborné literatury zastává názor, že ustanovení § 2676 odst. 1 občanského zákoníku je třeba považovat za kogentní, protože stanoví jednu ze základních charakteristik účtu, k němuž je vystavena vkladní knížka.¹⁶⁴ Podobně k tomu i Jindřichová uváží že „*tento účet má však značně omezené možnosti svého užití. Na vkladní knížku je možné provádět vložení hotovosti na účet či výběr hotovosti z účtu.*“¹⁶⁵ Opačný názor zastává Liška či Mimrová, kteří považují toto ustanovení za dispozitivní a na základě § 1 odst. 2 občanského zákoníku dovozují možnost pro smluvní strany sjednat si podmínky, za nichž lze provést bezhotovostní převod.¹⁶⁶

Není pochyb o tom, že vkladní knížka není ze své podstaty vhodná pro provádění převodů peněžních prostředků, to však nemůže být argument pro to, aby zákon zakázal provádět takové převody. Ustanovení § 2676 občanského zákoníku vytváří právní rámec pro případy, kdy smluvní strany neupraví svá práva a povinnosti jinak a o němž měl zákonodárce za to, že je vhodný ve vztahu k vkladní knížce, což je zcela standardní přístup, vyskytující se v celém občanském zákoníku.

Ostatně i v bankovní praxi panuje názor, že je možné provést bezhotovostní převod na účet, ke kterému je zřízena vkladní knížka, když mohou majitelé vkladní knížky převádět peněžní prostředky na účet, ke kterému je vystavena vkladní knížka a při následném předložení vkladní knížky dojde k záznamu nového zůstatku peněžních prostředků ve vkladní knížce.¹⁶⁷ Tomuto

¹⁶⁴ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2676. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#pa_2676. [cit. 2024-05-07].

¹⁶⁵ JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-510-7, str. 77.

¹⁶⁶ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1199, shodně PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2676. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443cl4zdamjsl44dsx3qmyzdmnzw>. [cit. 2024-05-07].

¹⁶⁷ ČSOB. *OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO VKLADNÍ KNÍŽKY / VKLADNÍ KNÍŽKY DĚTSKÉ*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>. [cit. 2024-05-07].

postupu nebrání ani ustanovení § 2676 odst. 2 občanského zákoníku o vyvratitelné právní domněnce ve vztahu k výši peněžních prostředků na vkladní knížce. Představit si lze i postup, kdy dojde k převodu peněžních prostředků z účtu, ke kterému je vystavena vkladní knížka skrze platební příkaz v listinné podobě, který je dán při předložení vkladní knížky na pobočce výstavce vkladní knížky.

Spor mezi výše uvedenými autory nastává i v možnosti připuštění zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na účtu. První z názorů vychází z toho, že s peněžními prostředky je oprávněn nakládat pouze majitel vkladní knížky a zmocnění není možné, a to z podstaty vkladní knížky na jméno.¹⁶⁸ Druhý z názorů naopak vyslovuje závěr, že neuvedení výslovného připuštění zmocnění za podmínek ujednaných ve smlouvě o účtu, tak jak to činí § 2664 občanského zákoníku, nebrání tomu, aby mohlo být zmocnění uděleno podle obecné úpravy smluvního zastoupení. K udělení zmocnění tedy může dojít i bez výslovného ujednání ve smlouvě o účtu či na jeho základě, pokud se tak smluvní strany dohodnou.¹⁶⁹ Lze souhlasit s tím, že neexistuje relevantní důvod, proč by zákonodárce umožnil udělit zmocnění k nakládání s peněžními prostředky u platebního a jiného než platebního účtu a v případě vkladní knížky by tuto možnost zakázal. Předpoklad, že bude majitel vkladní knížky udělovat zmocnění k nakládání s peněžními prostředky není velký, i přesto bankovní praxe také počítá s možností, aby takové zmocnění bylo uděleno a z hlediska určité bezpečnosti a jistoty, je třeba souhlasit s praxí požadující přísnější nároky na takové zmocnění v podobě např. úředně ověřeného podpisu zmocnitele či možnosti udělit zmocnění pouze pro jednorázový výběr hotovosti.¹⁷⁰ Zcela nezbytné bude, aby ve zmocnění byly obsaženy totožné údaje o zmocniteli, jaké jsou o něm uvedeny ve vkladní knížce. Důvod je prostý, aby mohl zmocněnec nakládat s peněžními prostředky na účtu, musí přeložit nejen plnou moc, ale i vkladní knížku vystavenou na jméno zmocnitele. Údaje v plné moci se tedy musí shodovat s údaji ve vkladní knížce, nakládání s peněžními prostředky může výstavce vkladní knížky umožnit pouze při splnění výše uvedených podmínek.

¹⁶⁸ ŠVESTKA, Jiří; DVORÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2677. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#pa_2677. [cit. 2024-05-08].

¹⁶⁹ LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, ISBN: 978-80-7478-722-5, str. 117, shodně PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2677. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443cl4zdamjls144dsx3qmyzdmnzx> [cit. 2024-05-08].

¹⁷⁰ ČSOB. *OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO VKLADNÍ KNÍŽKY / VKLADNÍ KNÍŽKY DĚTSKÉ*. Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>. [cit. 2024-05-08].

3.2.1 Důkazní břemeno – výše peněžních prostředků

Občanský zákoník v § 2676 odst. 2 upravuje vyvratitelnou právní domněnku, dle které se má za to, že výše peněžních prostředků na účtu odpovídá záznamům ve vkladní knížce. Odborná literatura se rozchází v odpovědi na otázku, kdo nese důkazní břemeno při snaze vyvrátit tuto domněnku. Horáček se přiklání k tomu, že toto důkazní břemeno nese majitel vkladní knížky¹⁷¹ na rozdíl od Lišky, který naopak tvrdí, že důkazní břemeno bude stíhat převážně výstavce vkladní knížky,¹⁷² k čemuž obdobně Mimrová dodává, že důkazní břemeno může dle okolností stíhat obě smluvní strany.¹⁷³ V praxi se zcela běžně vyskytují situace, kdy se rozchází skutečná výše peněžních prostředků na účtu s výší záznamů ve vkladní knížce. Rozlišit pak můžeme tři základní případy, které mohou nastat i) zůstatek dle záznamů ve vkladní knížce je nižší než zůstatek evidovaný výstavcem vkladní knížky, ii) zůstatek dle záznamů ve vkladní knížce je vyšší než zůstatek evidovaný výstavcem vkladní knížky, iii) zůstatek dle záznamů ve vkladní knížce je shodný se zůstatkem evidovaným výstavcem vkladní knížky.

V prvním případě půjde především o situace, kdy vznikl nárok na připsání úroků či na připsání částky převedené bezhotovostně na účet, který výstavce vkladní knížky eviduje, ale vkladní knížka nebyla dosud předložena k doplnění záznamů. Tento nesoulad se zhojí při první předložení vkladní knížky, při kterém výstavce vkladní knížky doplní příslušné záznamy. Takový postup se v praxi děje zcela běžně a je typický pro vkladní knížky.¹⁷⁴

Druhý případ může nastat, například pokud byl po právu proveden záznam výstavcem ve vkladní knížce o připsání vložené hotovosti, ale z různých důvodů již nedošlo ke změně v evidenci, kterou vede výstavce vkladní knížky. Lze si také představit situaci, kdy naopak majitel vkladní knížky neoprávněně upraví záznamy ve vkladní knížce, když si sám připiše záznam o vložení peněžních prostředků. V obou nastíněných situacích bude důkazní břemeno ležet na straně výstavce vkladní knížky,¹⁷⁵ který by měl mít zajištěný systém vytváření záznamů

¹⁷¹ ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář*. Online. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2021, k § 2676. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11398/1/2#pa_2676 [cit. 2024-05-11].

¹⁷² HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1201.

¹⁷³ PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. Online. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023, k § 2676. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/documentview.seam?documentId=nnptembsgnpw2nrql4zc443c14zdamjsl44dsx3qmyzdmnzw> [cit. 2024-05-11].

¹⁷⁴ HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-287-8, str. 1201.

¹⁷⁵ Tamtéž

ve vkladní knížce, u kterého dokáže rozpoznat, kdo učinil příslušný záznam (uvádění čísla zápisu, razítka, osobního čísla zaměstnance, který prováděl vklad apod.).

Poslední situace, kdy zůstatek dle záznamů ve vkladní knížce je shodný se zůstatek evidovaným výstavcem vkladní knížky, se jeví jako žádoucí a bezrozporná. Přesto si lze představit, že mohlo dojít k vložení peněžních prostředků na účet ať už v hotovosti, či bezhotovostním převodem, o kterém není záznam ani ve vkladní knížce ani v evidenci výstavce vkladní knížky, či je takový záznam uveden ve vkladní knížce i v evidenci výstavce, avšak v menší výši, než ve které byl proveden. Dále bude záležet především na majiteli vkladní knížky, aby prokázal, že k onomu vložení peněžních prostředků skutečně došlo či došlo v jiné výši. Jako důkazní prostředek si lze představit potvrzení o provedení bezhotovostní platby z účtu či potvrzení o provedení vložení hotovosti, které vydal výstavce vkladní knížky při převzetí peněžních prostředků (pokud takové existuje). Nebude-li mít tyto prostředky majitel vkladní knížky k dispozici, bude muset svá tvrzení prokázat jiným způsobem.

S ohledem na možné výše nastíněné situace, lze konstatovat, že důkazní břemeno bude stíhat spíše výstavce vkladní knížky s tím, že se mohou vyskytnout situaci, při kterých bude naopak na majiteli vkladní knížky, aby prokázal skutečnou výši peněžních prostředků.

3.3 Společné jmění manželů a nakládání s peněžními prostředky na účtu

S oblastí nakládání s peněžními prostředky na účtu úzce souvisí problematika společného jmění manželů. Při odhlédnutí od možnosti sjednání manželského majetkového režimu odlišného od zákonného režimu (smluvený režim podle § 716 občanského zákoníku), stanovuje § 709 odst. 1 občanského zákoníku, že součástí společného jmění je to, čeho nabyt jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství s výjimkami toho, co totéž ustanovení výslovně vyjímá z režimu společného jmění. Je nepochybné, že v takovém případě spadají do společného jmění i pohledávky nabyté za trvání manželství. K tomu je dále podstatné ustanovení § 711 odst. 2 občanského zákoníku, které stanovuje, že částky výdělků, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti¹⁷⁶ se stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabyt možnost s nimi nakládat, přičemž tomuto ustanovení bude věnována pozornost níže.

Jak již bylo v této diplomové práci zmíněno, majitel účtu má pohledávku za tím, kdo vede účet. Z toho vyplývá, že pokud bude taková pohledávka z účtu nabyta za trvání manželství, měla by být součástí společného jmění. Tento názor však není obecně přijímán ani odbornou

¹⁷⁶ Pro přehlednost a zjednodušení bude dále využíván místo pojmu „částky výdělků, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti“ pouze pojem „výdělečná činnost“.

literaturou ani judikaturou Nejvyššího soudu, i když zaznívají i kritické hlasy k tomuto pojetí,¹⁷⁷ které je založeno na zvláštní osobní povaze závazku ze smlouvy o účtu.¹⁷⁸ Melzer a Tégl k tomu dále uvádějí, že smyslem a účelem úpravy účtu je praktická potřeba jednoduchých a jasných právních poměrů při vedení účtu,¹⁷⁹ o čemž lze přinejmenším pochybovat s poukazem na mnohé sporné oblasti úpravy uváděné napříč touto prací. Každopádně i Nejvyšší soud judikoval ve svém rozsudku ze dne 8. 1. 2008, sp. zn. 22 Cdo 2793/2006, že manžel, který není majitelem účtu, nemůže ve vztahu k tomu, kdo vede účet druhého z manželů dovozovat žádné nároky na nakládání s peněžními prostředky na účtu, přestože tyto prostředky jsou součástí společného jmění.

Odborná literatura i judikatura tedy vychází z předpokladu, že pohledávku vážící se k účtu má pouze a výhradně manžel, který je majitelem účtu, i když se na účtu nachází peněžní prostředky, které náleží do společného jmění. To, že se na účtu nachází peněžní prostředky náležící do společného jmění, je také problematické, jelikož Nejvyšší soud konstantně judikuje, že peněžní prostředky na účtu jsou ve vlastnictví toho, kdo vede účet, a nikoliv ve vlastnictví majitele účtu,¹⁸⁰ z čehož vyplývá, že nemohou být ani součástí společného jmění manželů.

Do toho však vstupuje úprava § 711 odst. 2 občanského zákoníku, ze které vyplývá, že takové peněžní prostředky mohou být součástí společného jmění manželů, když hovoří o tom, že částky výdělků a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti se stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabytí možnost s nimi nakládat.

Situace, kdy jsou peněžní prostředky z výdělečné činnosti vypláceny převodem prostředků na účet, jsou zcela standardním postupem. Nabytí možnosti nakládat s takto nabytými peněžními prostředky získává manžel připsáním těchto peněžních prostředků na účet. V souladu se zněním § 711 odst. 2 občanského zákoníku se tímto okamžikem stávají součástí společného jmění. Vzniká tu poté nutnost tuto navzájem rozpornou úpravu řešit, což bude

¹⁷⁷ ZUKLÍNOVÁ, Michaela; ELISCHER, David; NOVÁ, Hana; FRINTOVÁ, Dita a FRINTA, Ondřej a kol. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář. Svazek II (rodinné právo): komentář*. Online. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. k § 711. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/13/11562/1/2#pa_711. [cit. 2024-05-11].

¹⁷⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 711. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443cl4zdamjsl44dsx3qmy3tcmi>. [cit. 2024-05-11].

¹⁷⁹ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8, str. 293.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 Cdo 4227/2009-I, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2020, sp. zn. 22 Cdo 1036/2020.

předmětem zájmu v následující podkapitole práce. Předtím však bude pozornost zaměřena na rozbor jednotlivých situací, při kterých dochází k tomu, že manžel, který se přičinil o získání peněžních prostředků, nabyl možnost s nimi nakládat podle § 711 odst. 2 občanského zákoníku.

3.3.1 Varianty nabytí možnosti nakládat s peněžními prostředky

Při pomnutí varianty spočívající ve vyplacení peněžních prostředků v hotovosti, při jejíž aplikaci nedochází ke zjevným výkladovým problémům, zbývá varianta druhá. Tato spočívá v převedení peněžních prostředků na účet. Obecně lze rozdělit varianty nabytí možnosti nakládat s peněžními prostředky dle toho, i) zda má možnost s peněžními prostředky nakládat pouze manžel, který se přičinil o získání peněžních prostředků, ii) zda tuto možnost mají oba manželé anebo iii) tuto možnost má pouze manžel, který se o získání peněžních prostředků nepřičinil. Takové dělení a rozbor jednotlivých variant je podstatné především ve vztahu k následným možnostem, které se nabízí každému z manželů v případě správy společného jmění.

První varianta nastává, bude-li majitelem účtu manžel, který se přičinil o získání peněžních prostředků, je to právě on, který má neomezenou dispozici s peněžními prostředky a druhý z manželů s těmito prostředky nemůže nakládat, což bylo vysvětleno již výše. Variant, kdy mohou s prostředky na účtu nakládat oba manželé je více. Lze toho dosáhnout především skrze udělení zmocnění k nakládání s peněžními prostředky manželem – majitelem účtu druhému manželovi. Účet může být zřízen i pro oba manžele společně, i když je tato varianta v praxi méně využívána.¹⁸¹ Poslední situace ukazuje na nedostatky ustanovení § 711 odst. 2 občanského zákoníku, není výjimečné, aby měl například zřízen účet pouze jeden z manželů, a na tento účet byly převáděny peněžní prostředky získané nejen z výdělečné činnosti manžela – majitele účtu, ale také z výdělečné činnosti druhého manžela. Nezmocní-li manžel – majitel účtu druhého manžela k nakládání s peněžními prostředky na účtu, nebude mít tento druhý manžel možnost s peněžními prostředky ze své výdělečné činnosti nakládat. Aplikace § 711 odst. 2 občanského zákoníku potom vede k absurdnímu závěru, že se takové peněžní prostředky nemohou stát součástí společného jmění, protože manžel, který se o jejich získání přičinil, vůbec nenabyl možnost s nimi nakládat.

¹⁸¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 711. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443c14zdamjsl44dsx3qmy3tcmi>. [cit. 2024-05-11].

3.3.2 Řešení rozporu v právní úpravě účtu a společného jmění

Pokud jsou brány v úvahu výše uvedené problémy spočívající v rozporu mezi pojetím pohledávky majitele účtu vůči tomu, kdo vede účet a zněním ustanovení § 711 odst. 2 občanského zákoníku, které samo o sobě není příliš zdařile koncipováno, nezbyvá odborné literatuře a judikatuře nic jiného než se pokusit nedokonalost právní úpravy překonat výkladem, který umožní řádnou aplikaci daných ustanovení.

Podstatu nedokonalosti právní úpravy vystihnul Psutka, když konstatuje, že *„problémy spojené s výplatou peněžních prostředků na účet nenáležející společně manželům přitom jsou známé dlouhodobě. Nebude-li účet zřízen i pro druhého manžela jako spolumajitele účtu, je pojmově jen obtížně možné dané prostředky považovat za součást SJM – zjednodušeně peníze na účtu náleží bance, pohledávku vůči ní má jen jeden z manželů. Pravidlo obsažené v § 711 tedy v takovém případě sice určuje, že se peněžní prostředky stávají součástí SJM, současně však vede k závěru, že se jimi nestávají. Je patrné, že zákonodárce nevyužil možnost nastavit jasná pravidla a zmodernizovat úpravu.*¹⁸²

Důležité tedy bude, jak se vypořádat s nepřesnou a vnitřně rozpornou právní úpravou. Dle Psutky je potřebné hledět na smysl právní úpravy, a proto dovozuje, že peněžní prostředky na účtu je možné de facto považovat za součást společného jmění a musíme tak postupovat především v souvislosti s ochranou druhého z manželů,¹⁸³ který nemusí mít k takovým prostředkům přímý přístup, jak bylo již uvedeno výše. Takový postoj, je možné spatřit i v judikatuře Nejvyššího soudu, který v usnesení ze dne 26. 6. 2019, sp.zn. 22 Cdo 1202/2019 sice hovoří o pohledávce manžela – majitele účtu, ale zároveň konstatuje, že nic nebrání tomu, aby taková pohledávka ve výši peněžních prostředků na účtu, tedy de facto tyto peněžní prostředky, byly předmětem vypořádání společného jmění.

S vlastní koncepcí přichází Melzer a Tégl, když zachovávají nedotčeny judikatorní závěry o pojetí pohledávky vázící se k účtu a vlastnictví peněžních prostředků na účtu. Jejich koncepce spočívá v existenci pohledávky manželského společenství vůči manželu – majiteli účtu. Vzniká pak pohledávka, kterou mají manželé společně vůči manželovi, který je majitel účtu, a který tak má pohledávku vůči tomu, kdo vede účet.¹⁸⁴ Takové pojetí sice neodpovídá znění § 711

¹⁸² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 711. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443cl4zdamjsl44dsx3qmy3tcmi>. [cit. 2024-05-11].

¹⁸³ Tamtéž

¹⁸⁴ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8, str. 293.

odst. 2 občanského zákoníku, který hovoří o peněžních prostředcích, a nikoliv o pohledávce, je však v souladu s vnímáním pohledávky vázící se k účtu a s vlastnictvím peněžních prostředků na účtu. Navrhované řešení by dokázalo vyřešit i situaci, když jsou peněžní prostředky převedeny na účet, jehož majitelem je manžel, který se nepříčinil o jejich získání a naopak manžel, který se o jejich získání příčinil, nemá možnost s těmito peněžními prostředky nakládat. Jak bylo uvedeno výše z § 711 odst. 2 občanského zákoníku pak a contrario vyplývá, že takové prostředky nemohou být součástí společného jmění. Naopak na základě závěrů o existenci pohledávky manželského společenství vůči manželovi – majiteli účtu, se do majetku náležícího do společného jmění musí řadit takováto společná pohledávka manželů vůči jednomu z manželů.¹⁸⁵ Využitím této koncepce tedy mohou být odstraněny některé nedokonalosti v právní úpravě společného jmění a nakládání s peněžními prostředky na účtu.

Obecně však není tato koncepce v soudní praxi využívána, i když i další literatura připouští, že může mít určité výhody a může být v budoucnu využitelná i v praxi.¹⁸⁶ Výhody mohou spočívat v tom, že pohledávky manželského společenství existují bez ohledu na to, zda ve společném jmění vůbec zůstal nějaký majetek, jelikož je taková pohledávka sama o sobě součástí společného jmění a uspokojuje jí jeden z manželů i ze svého výlučného majetku. Nevýhodnou naopak je to, že může vznikat velké množství pohledávek za trvání manželství a s tím spojená nepřehlednost a případné obtížné prokazování takového množství pohledávek.¹⁸⁷

Důvod, proč využít výše uvedenou koncepci spočívá i na tvrzení, že právní úprava nedostatečně chrání druhého z manželů, při nakládání se společným jměním a jeho možnost ovlivnit využívání prostředků náležejících do společného jmění.¹⁸⁸ Jelikož i přes využití koncepce o existenci pohledávky manželského společenství vůči jednomu z manželů, není manžel, který není majitelem účtu, zaručen přímý přístup k účtu manžela – majitele účtu, a tudíž k prostředkům, které mohou náležet do společného jmění ani tato koncepce tedy nepřináší převrat v ochraně druhého manžela v oblasti nakládání s peněžními prostředky na účtu.

¹⁸⁵ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8, str. 349.

¹⁸⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 742. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443cl4zdamjsl44dsx3qmy3tcmi>. [cit. 2024-05-15].

¹⁸⁷ Tamtéž

¹⁸⁸ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8, str. 276.

3.3.3 Ochrana manžela – účet a společné jmění

V rámci společného jmění dochází ke každodenním právním jednáním manželů, a tím pádem ke správě společného jmění v širším slova smyslu. Ke správě společného jmění by mělo ideálně docházet na základě shody obou manželů a v zájmu obou manželů.¹⁸⁹ Mohou však nastat i situace, kdy tomu tak nebude a tyto situace mohou mít vazbu i na nakládání s peněžními prostředky na účtu. Jak bylo výše již několikrát zmíněno, jeden z manželů nemusí mít přístup k peněžním prostředkům na účtu druhého manžela – majitele účtu, které však náleží do společného jmění, proto musí právní úprava správy společného jmění nastavit mechanismus, jak může být jeden z manželů chráněn před jednáním druhého manžela.

Ochrana manželovi je poskytována buď v průběhu trvání manželství, nebo při jeho vypořádání, ke kterému dochází při zániku manželství. Při zániku manželství je ochrana založená především na pravidlech pro vypořádání společného jmění upravených v § 742 občanského zákoníku, zatímco v průběhu trvání manželství může být manžel chráněn skrze soudní ochranu poskytnutou podle § 724 a § 728 občanského zákoníku. Dle ustanovení § 724 občanského zákoníku soud, je-li pro to závažný důvod, na návrh manžela společné jmění zruší nebo zúží jeho stávající rozsah. Oproti tomu § 728 občanského zákoníku umožňuje manželovi navrhnout, aby soud stanovil, jakým způsobem bude společné jmění spravováno, a to v případě, že manžel jedná při správě společného jmění způsobem, který je ve zřejmém rozporu se zájmem druhého manžela, rodiny nebo rodinné domácnosti.

Ve vztahu k nakládání s peněžními prostředky na účtu je však důležité především ustanovení § 714 občanského zákoníku. Toto ustanovení umožňuje manželovi dovolat se neplatnosti jednání druhého manžela¹⁹⁰ v případě, kdy je k takovému jednání třeba souhlasu druhého manžela. Na otázku, kdy je třeba souhlasu druhého manžela odpovídá taktéž § 714 občanského zákoníku, když rozlišuje záležitosti běžné a ty, které nelze považovat za běžné, tedy záležitosti nikoliv běžné a dále stanovuje, že v případě záležitostí nikoliv běžných jednají manželé společně, nebo jedná manžel se souhlasem druhého. Co se rozumí záležitostmi běžnými, a nikoliv běžnými bude třeba určit v každém jednotlivém případě pro každé manželství, podle okolností daného případu, které se mohou navíc v průběhu manželství měnit.¹⁹¹ Ve výše

¹⁸⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 713. Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443cl4zdamjsl44dsx3qmy3temy> [cit. 2024-05-15].

¹⁹⁰ Jedná se o relativní neplatnost, které se může ale také nemusí manžel dovolat.

¹⁹¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. Online. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. k § 714.

uvedeným není dotčena možnost manželů uzavřít smlouvu o správě toho, co je součástí společného jmění, která se může odchýlit od ustanovení § 713 a § 714 občanského zákoníku.

Ve vztahu k nakládání s peněžními prostředky na účtu je důležitý rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 22 Cdo 3336/2006, jehož závěry mohou být aplikovány i na současnou právní úpravu. V tomto případě manžel – majitel účtu převedl peněžní prostředky ve značné výši z účtu na účet své matky, zřejmě s cílem odklidit peníze z účtu, ještě předtím, než dojde k rozvodu manželství, čímž by se snížila hodnota vypořádávaného majetku. Nejvyšší soud zde konstatuje, že takový provedený převod na účet, ke kterému nemá žádný z manželů přístup, představuje správu společného jmění a poukázal na to, že takovým převodem ztrácejí oba manželé možnost nakládání s peněžními prostředky. Z okolností poté bude nutné posoudit, zda se takové jednání dnešní terminologií zařadí mezi jednání v rámci správy běžných záležitostí či záležitostí nikoliv běžných. Jednalo-li by se o případ jednání manžela – majitele účtu v záležitosti nikoliv běžné, ke kterému by druhý z manželů nedal souhlas, mohl by se tento druhý manžel dovolat toho, že je takové jednání neplatné a uplatnit nárok na zaplacení takto převedené částky od příjemce těchto prostředků.

Jiná situace nastává, pokud by manžel – majitel účtu pouze převedl peněžní prostředky z účtu na jiný účet, ke kterému je v postavení oprávněné osoby. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1202/2019 uvádí, že potom nelze uvažovat o aplikaci pravidla o dovolání se relativní neplatnosti takového jednání. Tento závěr je bezpochyby plně uplatnitelný, pokud je manžel – majitel účtu v postavení majitele účtu i vůči účtu, na který byly převedeny peněžní prostředky. O totožném závěru za situace, kdy je majitelem účtu, na který došlo k převodu prostředků, třetí osoba a převádějící manžel má pouze zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na takovém účtu, lze přinejmenším pochybovat. Manžel – majitel účtu díky tomuto převodu nedisponuje pohledávkou vůči tomu, kdo vede účet, a jeho postavení je nepochybně výrazně slabší než postavení majitele účtu, čímž došlo současně k zhoršení postavení i druhého manžela. Riziko je navíc možné spatřovat i v tom, že pohledávka vázící se k účtu, kterou má majitel účtu může být předmětem výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu. V takovém případě se nezohledňuje, jaký je původ peněžních prostředků na účtu. Uvedený závěr Nejvyššího soudu tedy nedostatečně chrání druhého manžela, když mu nepřiznává adekvátní ochranu v podobě možnosti uplatnit námitku neplatnosti podle § 714 odst. 2 občanského zákoníku, za situace, kdy dojde k převodu

Dostupné z: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgbpwk5tlgi3c443c14zdamjsl44dsx3qmy3tcna> [cit. 2024-05-20].

peněžních prostředků na účet třetí osoby, kde disponuje manžel, který převedl peněžní prostředky, pouhým zmocněním k nakládání s prostředky na účtu.

Mezi prvky ochrany manžela před jednáním druhého manžela v souvislosti s nakládáním s peněžními prostředky na účtu, může být spatřována také konstrukce důkazního břemene při dokazování, zda je určité aktivum součástí společného jmění. V této oblasti vytvořil Nejvyšší soud konstantní judikaturu¹⁹² již za účinnosti občanského zákoníku 1964, která byla založena na znění § 144 občanského zákoníku 1964. Konstrukce důkazního břemene spočívá v tom, že manžel, který tvrdí, že určitá věc je součástí společného jmění, musí prokázat, že daná věc byla nabyta za trvání manželství, prokáže-li tuto skutečnost, bude se na danou věc skutečně hledět jako na součást společného jmění. Na druhém manželovi dále bude, aby prokázal, že i přes skutečnosti, že věc byla nabyta za trvání manželství, existuje důvod, proč se taková věc součástí společného jmění nestala.

Stejně závěry se plně uplatní i ve vztahu k dnešní právní úpravě, i přestože neobsahuje výslovnou úpravu jako předešlý občanský zákoník 1964.¹⁹³ Tato konstrukce důkazního břemene se uplatní i ve vztahu k peněžním prostředkům ve společném jmění. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 1202/2019 správně upozorňuje na to, že manžel, který není majitelem účtu, na němž však mohou být peněžní prostředky spadající do společného jmění, mnohdy ani nedisponuje prostředky, jak dokázat, jakým způsobem byly konkrétní peněžní prostředky získány. Naproti tomu manžel – majitel účtu, by měl případně prokazovat, že peněžní prostředky nemohou spadat do společného jmění.

Závěrem lze obecně doporučit, aby manžel, který nabytí určité množství peněžních prostředků na základě některé zákonem konstituované výjimky, jako je například obdržení daru, či nabytí peněžních prostředků děděním, uchovával tyto prostředky odděleně na samostatném účtu. Nedojde tak ke smísení s prostředky, které mohou spadat do společného jmění. Takový manžel poté bude muset případně prokazovat způsob nabytí konkrétních prostředků za trvání manželství, aby prokázal, že se jedná o jeho výlučný majetek, který nespadá do společného jmění.

Obezřetnost a promyšlení možných důsledků uzavření manželství je na místě vždy. Zákon umožňuje manželům ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu.

¹⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.9.2005, sp. zn. 22 Cdo 2615/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2013, sp. zn. 22 Cdo 3128/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2019, sp. zn. 22 Cdo 1202/2019.

¹⁹³ MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-004-8, str. 320.

Mohou tak předejít některých nežádoucím situacím a upravit tak majetkové poměry dle jejich představ.

Jelikož oblast nakládání s účtem a peněžními prostředky na účtu v sobě bezesporu nese majetkový rozměr, za zmínku jistě stojí i skutečnost, že ne vždy měli muži a ženy stejné postavení v manželství, což se promítalo mimo jiné i do oblasti majetkové. Ke zrovnoprávnění postavení mužů a žen v manželství došlo až zákonem č. 265/1949 Sb. Zákon o právu rodinném, který přinesl institut zákonného majetkové společnosti manželů (obdobu dnešního zákonného společného jmění manželů). Ve Spojených státech amerických bylo až v roce 1974 uzákoněno, že ženy mohou uzavřít smlouvu o účtu bez nutnosti spolupodpisu smlouvy od muže, zde tedy jejího manžela.¹⁹⁴ Oblast úpravy majetkového práva manželského a nakládání s účtem a peněžními prostředky na účtu tak tvoří spojené nádoby a ovlivňují hospodářské chování manželů.

¹⁹⁴ ADAM, Jamala. *When Could Women Open A Bank Account?* Online. Forbes. 2023. Dostupné z: <https://www.forbes.com/advisor/banking/when-could-women-open-a-bank-account/>. [cit. 2024-05-20].

Závěr

Při pohledu na právní úpravu účtu je zřejmé, že stojí na několika základních stavebních kamenech, které dávají institutu účtu stabilitu a možnost být masově rozšířen takovým způsobem, že je využíván miliony subjektů. Úmysl zákonodárce jistě směřoval k tomu, aby smyslem a účelem současné úpravy účtu obsažené v občanském zákoníku, bylo zakotvení jasných právních poměrů při vedení účtu. Do jisté míry tomu tak skutečně je.

Z diplomové práce vyplynulo, že obecně panuje shoda na základním vymezení obsahu závazku ze smlouvy o účtu, na obecném vymezení pojmu účet, dále kdo je vlastníkem peněžních prostředků na účtu, či jaké jsou důsledky smrti majitele účtu a jaký je postup při zániku účtu. Mnohé dílčí aspekty právní úpravy účtu jsou však předmětem diskuse a vyskytují se odlišné názory na řešení výkladových problémů.

Již samotné členění druhů účtů na účet platební a jiný než platební, které má svůj základ v evropském právu, přináší spíše řadu otázek než odpovědí. V souvislosti s nakládáním s účtem je důležitá úprava zániku závazku ze smlouvy o platebním účtu, kterou obsahuje zákon o platebním styku. Správné určení druhu účtu je pro praxi podstatné, jelikož je zásadní právě pro určení, jakou právní úpravu na konkrétní nabízený účet bude třeba aplikovat.

Pro právní úpravu účtu je navíc důležité, že občanský zákoník využívá koncepci širokého pojetí věci, což s sebou přináší nový v doktríně vyslovený názor o možnosti užití věcněprávních ustanovení na úpravu účtu. To s sebou v souvislosti s výkladem pojmu nakládání s účtem nese značné potíže, s čímž souvisí především neuspokojivá úprava účtu pro více osob, spor o její kogentnost či dispozitivnost, dále jaký je vztah mezi spolumajiteli účtu a jakým způsobem mohou s účtem nakládat. S těmito tématy se již potýkal i Nejvyšší soud, který poměrně jednoznačně odmítl úvahy vydávající se směrem k věcněprávním aspektům pohledávky vážící se k účtu, a tak prozatím nejspíš uzavřel možnost pohlížení na účet jako na věc.

Výše nastíněná témata se promítají také do praxe, kde je zřejmý nastolený trend, který spočívá ve snaze vyhnout se nutnosti aplikovat především úpravu účtu pro více osob a nakládání s účtem spolumajiteli. Projevuje se to nejen v případě přechodu práv k účtu na více dědiců, ale zejména tím, že účty pro více osob nejsou nabízeny ke zřízení. Subjekty nabízející vedení účtů tak předcházejí případným problémům spojeným s vedením takových účtů. V době odevzdání této práce existují pouze dvě banky, které mají v portfoliu svých nabízených produktů účet pro více osob, což bylo zmíněno již v samotném textu práce. Navíc tyto banky omezují počet spolumajitelů na dvě osoby, čímž do jisté míry předchází složitějším situacím v případě většího počtu spolumajitelů. Navíc dále stanovují ve svých obchodních podmínkách

pravidla pro nakládání s účtem i s peněžními prostředky na účtu nad rámec zákonného textu tak, aby tato pravidla jasně definovala postavení zúčastněných stran a jejich práva a povinnosti.

Bez výkladových obtíží se neobejde ani problematika nakládání s peněžními prostředky na účtu, kde je zajímavé sledovat rozdílné přístupy především u účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka. Přestože je institut vkladní knížky s ohledem na dnešní technologické možnosti nepříliš praktický, je stále nabízen jako jeden z bankovních produktů, i když v mnohem menším rozsahu než platební či jiné než platební účty. Názorový střet ohledně nakládání s peněžními prostředky na vkladní knížce lze spatřit v připuštění určitých druhů jednání, která sice přímo z textu zákona nevyplývají, ale zároveň nejsou ani zakázána, s tím že praxe se přiklání k umožnění takových jednání, což se projevuje především v možnosti provádět převody peněžních prostředků na vkladní knížku či z vkladní knížky či připuštění udělení zmocnění k nakládání s peněžními prostředky na vkladní knížce. Je však spíše otázkou, jak dlouho ještě budou v souvislosti s moderními technologiemi vkladní knížky využívány a zda se jejich úprava nestane obsolentní.

Co však bezesporu bude důležitým tématem i v budoucnu je vzájemný vztah mezi ustanoveními o společném jmění manželů a ustanoveními o nakládání s účtem a peněžními prostředky na účtu. Příslušná ustanovení se totiž dostávají vzájemně do střetu a jejich doslovnou aplikací by došlo k absurdním závěrům. Zajímavé bude sledovat vývoj právní úpravy v této oblasti. Možnou alternativní cestu nastiňuje Melzer a Tégel se svým pojetím pohledávky společného jmění manželů vůči jednomu z manželů. Možné je také to, že v budoucnu dojde k úpravě dotčené právní úpravy, která by měla směřovat k větší ochraně druhého z manželů za situace, kdy se tento manžel ocitá bez možností přístupu k peněžním prostředkům spadajícím do společného jmění manželů.

Seznam zkratek

občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

obchodní zákoník – zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

občanský zákoník 1964 – zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

z.ř.s. – zákon č. 292/2013 Sb. zákon o zvláštních řízeních soudních,

zákon o platebním styku event. ZPIStk – zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku,

Směrnice PSD – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu,

Směrnice PSD2 – směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu

Směrnice o platebních účtech – směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

ČSOB – Československá obchodní banka, a. s.

Česká spořitelna – Česká spořitelna, a.s.

mBank – mBank S.A., organizační složka

Partners Banka – Partners Banka, a.s.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

Seznam použitých knih

BERAN, Jiří; NÝDRLE, Tomáš a STRNADEL, Dalibor. *Zákon o platebním styku: komentář*. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2020. 1000 s. ISBN 978-80-7598-788-4.

FIALA, Roman a DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475–1720). Komentář*. Online. 2. vydání. 2022. 608 s. ISBN 978-80-7400-869-6.

GEVA Benjamin. *Bank collections and payment transactions: comparative study of legal aspects*. Oxford: Oxford University Press. 2001. 575 s. ISBN 0-19-829853-6.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář*.: Praha: C.H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-535-0.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014).: Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. 1344 s. ISBN 978-80-7400-287-8.

CHITTY, Joseph; BEALE, Hugh G. *Chitty on contracts, Volume II Specific Contracts*. London: Sweet and Maxwell. Thomson Reuters. 33. vydání. 2018. 2435 s. ISBN 9780414065123.

JINDŘICHOVÁ, Denisa a HLÁDEK, Tomáš. *Závazky ze smlouvy o účtu, jednorázovém vkladu, akreditivu a inkasu v novém občanském zákoníku: komentář*. Beckovy komentáře. V Praze: C.H. Beck, 2014. 248 s. ISBN 978-80-7400-510-7.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních): Soudcovský komentář*. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023. 1111 s. ISBN 978-80-7676-647-1.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka; HRUŠKOVÁ, Milana a WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1256 s. ISBN 978-80-7400-795-8.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. 2296 s. ISBN 978-80-7400-852-8.

LIŠKA, Petr. *Účet, jednorázový vklad, akreditiv a inkaso v občanském zákoníku*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 228 s. ISBN: 978-80-7478-722-5.

LIŠKA, Petr; MAREK, Karel; JANKŮ, Martin; DŘEVÍNEK, Karel; ELEK, Štefan et al. *Obchodní závazky: komentář*. Meritum (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. s.516. ISBN 978-80-7676-123-0.

MAMOJKA, Mojmir. a kolektiv. *Obchodný zákonník: Velký komentár (2. zväzok § 261 - § 775)*. Slovensko: EUROKÓDEX, 2016. 651 s. ISBN 978-80-8155-067-6.

MELZER, Filip a TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník III. svazek § 419-654 Věci a právní skutečnosti: velký komentář*. Vydání první. Komentátor. Praha: Leges, 2014. 1264 s. ISBN 978-80-7502-003-1.

MELZER, Filip a TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník IV. svazek - 2 díly § 655-975 Rodinné právo: velký komentář*. Praha: Leges, 2016. 2064 s. ISBN 978-80-7502-004-8.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. 5. díl §566 – 775*. Praha: Linde, 1999. 607 s. ISBN 80-720-1175-8.

PETROV, Jan; VÝTISK, Michal a BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník: komentář. 2. vydání (2.aktualizace)*. V Praze: C.H. Beck, 2023. 3352 s. ISBN 978-80-7400-747-7.

SPÁČIL, Jiří a kol. *Věcná práva, katastr nemovitostí a správa cizího majetku: komentář. 2. vydání*. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2022. 352 s. ISBN 978-80-7400-885-6.

SPÁČIL, Jiří a KRÁLÍK, Michal a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976–1474). Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2021. 1688 s. ISBN 978-80-7400-803-0.

SVOBODA, Karel; TLÁŠKOVÁ, Šárka; VLÁČIL, David a HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1160 s. ISBN 978-80-7400-788-0.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav a TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník: komentář. 13. vydání*. Beckova edice komentované zákony. V Praze: C.H. Beck, 2010. 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a FIALA, Josef. *Občanský zákoník: Komentář, Svazek VI, (§ 2521-3081): komentář. 2. vydání*, Praha: Wolters Kluwer, 2021. 1564 s. ISBN 978-80-7598-955-0.

ZUKLÍNOVÁ, Michaela; ELISCHER, David; NOVÁ, Hana; FRINTOVÁ, Dita a FRINTA, Ondřej a kol. *Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.). Komentář. Svazek II (rodinné právo): komentář. 2. vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2023. 856 s. ISBN 978-80-7676-464-4.

Seznam použitých článků

BEZOUŠKA, Petr. *Smluvní zákaz postoupení pohledávky (pactum de non cedendo)*. Právní rozhledy. 2015, roč. 2015, č. 11, s. 381-389. ISSN 1210-6410.

LIŠKA, Petr. *Právní úprava účtu v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy. 2013, roč. 2013, č. 11, s. 401-405. ISSN 1210-6410.

PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Rámcové smlouvy po rekodifikaci*. Obchodněprávní revue. 2016, roč. 2016, č. 9, s. 247-253. ISSN 1803-6554.

PŘÍKAZSKÁ, Monika. *Smlouva o účtu v platebním styku*. Obchodněprávní revue. 2016, roč. 2016, č. 5, s. 147-153. ISSN 1803-6554.

SZOSTOK, David. *Pohledávka jako věc v právním smyslu*. Jurisprudence. roč. 2016, č. 2, s. 39-43. ISSN 1802-3843.

ZVÁRA, Michael. *Účinky smluvního zákazu postoupení pohledávky*. Právní rozhledy. 2015, roč. 2015, č. 9, s. 316-322. ISSN 1210-6410.

Seznam použitých internetových zdrojů

ADAM, Jamala. *When Could Women Open A Bank Account?* Online. Forbes. 2023. Dostupné z: <https://www.forbes.com/advisor/banking/when-could-women-open-a-bank-account/>.

BAXENDALE Toby. *What is the Legal Relationship Between the Banker and his Customer?* Online. The Cobden Centre. 2010. Dostupné z: <http://www.cobdencentre.org/2010/09/the-legal-relationship-between-the-banker-and-his-customer/>.

ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. *Účty – komu může ČNB vést účet – informace pro klienty.* Online. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Ucty-komu-muze-CNB-vest-ucet-informace-pro-klienty/>.

Česká spořitelna. *Dědictví.* Online. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/page/dedictvi>.

Česká spořitelna. *Výroční zpráva za rok 2023.* Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/dokumenty-ke-stazeni#/17/Vyrocni-zpravy>.

ČSOB. *OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO VKLADNÍ KNÍŽKY / VKLADNÍ KNÍŽKY DĚTSKÉ.* Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>.

ČSOB. *PŘEDSMLOUVNÍ INFORMACE A OBCHODNÍ PODMÍNKY PRO ÚČTY A PLATBY – LIDÉ.* Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/csob/obchodni-podminky>.

ČSOB. *Sazebník ČSOB pro fyzické osoby – občany.* Online. Dostupné z: <https://www.csob.cz/lide/poplatky-a-sazby/poplatky>.

FAJT, Martin. *K převodu peněžních prostředků z účtu zůstavitele osobou s dispozičním právem.* Online. Epravo.cz. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/k-prevodu-peneznich-prostredku-z-uctu-zustavitele-osobou-s-dispozicnim-pravem110294.html?mail>

Komerční banka. *Podmínky vkladových účtů.* Online. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/o-bance/dokumenty/nejssem-v-nove-ere#8-Ucty-konta-vklady>.

Komerční banka. *Sazebníky KB - Občané.* Online. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/ceny-a-sazby#obcane>.

mBank. *Všeobecné obchodní podmínky pro zakládání a vedení účtů fyzických osob.* Online. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/informace-k-produktum/obchodni-podminky/>.

Partners Banka. *Obchodní podmínky pro produkty a služby platebního styku a pro spořicí produkty platné pro klienty.* Online. Dostupné z: <https://www.partnersbanka.cz/dokumenty-ke-stazeni>.

Raiffeisenbank. *Produktové podmínky k vedení účtů a vkladů.* Online. Dostupné z: <https://www.rb.cz/informacni-servis/dokumenty-ke-stazeni?sift=1&query=produktov%C3%A9%20podm%C3%ADnky>

Raiffeisenbank. *Všeobecné obchodní podmínky.* Online. Dostupné z: <https://www.rb.cz/informacni-servis/dokumentykestazeni?sift=1&query=produktov%C3%A9%20podm%C3%ADnky>

ŠPAČKOVÁ, Iva. *Československé úspory ožívají: Spořitelna odhalila vkladní knížky*. Online. Seznam Zprávy. 2020. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/ceskoslovenske-uspory-ozivaji-sporitelna-odhalila-vkladni-knizky-125274>.

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 1/1863 ř. z. všeobecný obchodní zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník

Zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Zákon č. 292/2013 Sb. zákon o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 370/2017 Sb. o platebním styku

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2366 ze dne 25. listopadu 2015 o platebních službách na vnitřním trhu

Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 15.12.2022, sp. zn. IV. ÚS 638/22

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 4.10.2018, sp. zn. C-191/17

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.9.2005, sp. zn. 22 Cdo 2615/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.10.2007, sp. zn. 21 Cdo 1219/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8.1.2008, sp. zn. 22 Cdo 2793/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009, sp. zn. 22 Cdo 3336/2006

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.5.2010, sp. zn. 29 Cdo 2155/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2012, sp. zn. 29 Cdo 4227/2009-I.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2013, sp. zn. 22 Cdo 3128/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1.8.2016, sp. zn. 28 Cdo 3823/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.12.2017, sp. zn. 22 Cdo 5271/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2019, sp. zn. 24 Cdo 972/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.9.2020, sp. zn. 22 Cdo 1036/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.3.2021, sp. zn. 22 Cdo 2957/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2021, sp. zn. 23 Cdo 3320/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.11.2023, sp. zn. 24 Cdo 691/2022

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3.11.2015, sp. zn. 28 Cdo 2316/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2019, sp.zn. 22 Cdo 1202/2019

Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 370/2017 Sb. o platebním styku

EUROPEAN COMMISSION. *Your questions on PSD Payment Services Directive 2007/64/EC Questions and answers.* Q 25, Q 150, Q 262. Dostupné z: https://ec.europa.eu/internal_market/payments/framework/_redirect.htm?lang=en.

Nakládání s účtem

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem nakládání s účtem a nakládání s peněžními prostředky na účtu, které je upraveno především v části čtvrté zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník a okrajově se tato práce zabývá i úpravou v zákoně č. 370/2017 Sb. zákon o platebním styku. Diplomová práce je rozdělena na tři části.

První část práce se zabývá základními poznatky o účtu, podstatou účtu, jeho definicí, členěním na jednotlivé druhy účtů a pojetím účtu jako věci. První část práce slouží především jako teoretické východisko pro následující dvě části práce.

Druhá a stěžejní část práce nese označení nakládání s účtem. Jejím obsah je vymezení pojmu nakládání s účtem a analýza s tím spojených témat, mezi které patří především věcněprávní aspekt pohledávky, případ účtu pro více osob, zmocnění k nakládání s účtem a specifika zániku závazku ze smlouvy o účtu.

Třetí část diplomové práce se zabývá nakládáním s peněžními prostředky na účtu. Opět je nejprve vysvětlen samotný zkoumaný institut, následně se práce zaměřuje na problematické aspekty právní úpravy nakládání s peněžními prostředky týkající se například účtu, ke kterému byla vystavena vkladní knížka, dále tématu bezdůvodného obohacení zmocněnce a na závěr specifikům nakládání s peněžními prostředky ve vztahu k úpravě společného jmění manželů.

V diplomové práci je kromě samotného textu právních předpisů a odborné literatury zkoumána také judikatura, a to především Nejvyššího soudu. Nezbytnou součástí zkoumaných pramenů práva jsou také obchodní podmínky subjektů, které vedou účty.

Na základě výše uvedeného se práce snaží o prozkoumání vzájemného vztahu jednotlivých pramenů právní úpravy, o následnou analýzu a zhodnocení toho, jak se příslušná právní úprava promítá do praxe. Tam, kde je to vhodné se snaží nabídnout vlastní řešení či poukázat na možné změny právní úpravy, to vše s ohledem na potřeby praxe.

Klíčová slova: účet, pohledávka, peněžní prostředky

The disposal of the account

Abstract

This thesis deals with the topic of disposal of the account and disposal of the funds in the account, which is regulated mainly in the fourth part of Act No. 89/2012 Sb. the Civil Code, and marginally, this thesis also deals with the legislation in Act No. 370/2017 Sb. The thesis is divided into three parts.

The first part of the thesis deals with basic knowledge about the account, about the essence of the account, its definition, the division into individual types of accounts and the concept of the account as a thing in a legal sense. The first part of the thesis is primarily theoretical starting point for the following two parts of the thesis.

The second and key part of the thesis is called disposal of the account. This part of the thesis deals with the definition of the concept of disposal of the account and the analysis of related topics which include mainly the property-law aspect of the claim, the case of an account for more than one person, authorization to dispose of the account and the specifics of termination of the obligation arising from the account agreement.

The third part of the thesis deals with the disposal of funds in the account. First of all, the researched institute is explained itself, then the thesis focuses on problematic aspects of the legal regulation of the disposal of funds in the account, regarding, for example, the account for which a savings book was issued, then the topic of unjust enrichment of the authorised agent and, finally, the specifics of the disposal of funds in relation to the regulation of community property of the spouses.

In the thesis, in addition to the actual text of legal regulations and scientific literature, the jurisprudence, especially of the Supreme Court, is also examined. An essential part of the researched sources of law are also the commercial terms of the person that maintains the account.

On the basis of the above, the thesis tries to examine the mutual relationship of individual sources of legislation, to analyze and evaluate how the relevant legislation is reflected in practice. Where appropriate, the thesis tries to offer its own solutions or point out possible changes in legislation, all with regard to the needs in practice.

Key words: account, claim, funds